

Integračné plusy aj mínusy

S predjarím prišlo aj niekoľko desiatok odpovedí do anket Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Áno Európskej únii. Keby sme ich chceli publikovať jednotlivito, tak by sme skončili dávno po referende o vstupe SR do EÚ. Vďaka podpore VV Slovakia, a. s., a SK INVEST, a. s., odnes publikujeme názory o integračných plusoch a mínusoch na väčšej ploche. Dnes majú slovo: **Ladislav Saxa, generálny riaditeľ, Železnice Slovenskej republiky, Jaroslav Chroňák, Managing Partner, DYNARGIE Slovakia, s. r. o., Bratislava, Alexander Rozin, predseda predstavenstva, Incheba, a. s., Bratislava, Miroslav Kollár, prokurista-výkonný riaditeľ, SB Inmart, a. s., Bardejov a Ladislav Krajňák, predseda predstavenstva, City Holding, a. s., Košice.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

L. Saxa: Neuvediem odhad v percentách, ale myslím si, že referendum o vstupe SR do EÚ bude úspešné.

J. Chroňák: Pevne verím, že väčšina slovenských občanov podporí túto jedinečnú možnosť Slovenska zaradiť sa medzi stabilné európske štáty. Podľa posledných prieskumov by sa na referende zúčastnilo takmer 70 % občanov, môj odhad je, že v skutočnosti to bude vyše 80 %, z ktorých minimálne 80 % bude hlasovať za vstup.

A. Rozin: Áno mám, napriek tomu, že ma prekvapila relatívne nízka podpora vstupe do EÚ v referende na Malte, som presvedčený, že referendum na Slovensku dopadne pozitívne.

M. Kollár: Predpokladám výsledok referenda v prospech vstupe SR do EÚ. Výsledok v rozhodujúcej miere môže ovplyvniť nízka informovanosť radových občanov o prínose, prípadne negatívach nášho vstupe do EÚ. Frontálna informačná kampaň sa prakticky ešte nezačala.

L. Krajňák: Myslím si, že väčšina obyvateľov SR súhlasí s našim vstupom do EÚ. Úlohou vlády a mimovládnych organizácií je presvedčiť ľudí o potrebe účasti aj v súvislosti s tým, že zodpovednejší účastníci referenda sú asi tí, ktorí so vstupom súhlasia.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji roku 2004?

L. Saxa: Rozšírenie Európskej únie je zložitý proces a vzhľadom na terajšie vzťahy v Európskej únii nepredpokladám, že rozšírenie sa uskutoční v januári 2004. Osobne by som bol rád, keby sa tak stalo v máji 2004. Nič zlé sa však nestane, ak sa proces rozšírenia začne aj neskôr, ale Európska únia rozšírená o kandidátske štáty určite bude.

J. Chroňák: Všetko k tomu smeruje. Súčasnú členskú štáty EÚ aj kandidátske štáty si veľmi dobre uvedomujú, koľko energie sa investovalo do vzájomného približovania a presadzovania rozšírenia. Všetky aktivity sú nasmerované a načasované do tohto obdobia a všetci si uvedomujú, že prípadné oneskorenie by mohlo priniesť výrazné komplikácie. V tomto bode som jednoznačne optimistom.

A. Rozin: Na túto otázku sa pri súčasnej medzinárodnej situácii nedá odpovedať s takým presvedčením. Veľmi dôležitá bude, ako sa vyrieši situácia okolo Iraku a nakoľko budú členské krajiny EÚ tolerovať postoj kandidátskych krajín, ktoré majú súčasne oveľa bližšie k postoju USA ako EÚ.

M. Kollár: Verím, že áno. Netreba však podceňovať upozornenia Bruselu - korupciu, rómsku otázku, ale ani informačnú kampaň, ktorú treba s plnou vážnosťou a urýchlene odštartovať.

L. Krajňák: Myslím si, že rozšírenie sa administratívne udeje v máji 2004. A to hlavne z dôvodu, že samotný akt rozšírenia je viac administratívno-technickou ako ekonomicko-trhovou záležitosťou po už realizovaných vstupoch európskych investorov do rozhodujúcich ekonomických systémov SR.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

L. Saxa: Európa sa musí zjednotiť a získať ekonomickú silu. Jej vzťah k Spojeným štátom sa bude odvíjať od

správania samotných Spojených štátov. Ak keď myslíme, morálka, ideológia ľudí na obidvoch brehoch Atlantického oceánu sú rovnaké, vplyv na vzťahy Európy a Spojených štátov má predovšetkým ekonomika, obchod a financie. Zjednocujúca sa Európa sa stáva vážnym súperom.

J. Chroňák: Štáty EÚ aj Spojené štáty patria k civilizovanej a demokratickej časti sveta. Na jednej strane je preto samozrejme, že sú záležitosť, na ktoré majú rozdielny názor, a s týmto javom sa stretáme aj vo vnútri EÚ, na druhej strane je vidieť snahu nájsť spoločné východisko z rôznych situácií. Európska únia v súčasnej podobe celkovo pôsobí skôr rozvážnym dojmom vzhľadom na vnútorný systém rozhodovania,

Ladislav Saxa

Jaroslav Chroňák

Alexander Rozin

Miroslav Kollár

Ladislav Krajňák

Spojené štáty disponujú vysokou mierou akcieschopnosti. Myslím, že sa oba prístupy môžu navzájom veľmi dobre doplniť, žiadny extrém nie je príliš dobrý.

A. Rozin: Je veľmi ťažké dnes predpovedať, aká bude Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi, keď sa v najbližších dňoch bude v Rade bezpečnosti OSN rozhodovať o vojenskom zásahu v Iraku, s ktorým väčšina európskych krajín nesúhlasí a ktorý Spojené štáty tak podporujú. Ak nastane situácia, že Spojené štáty sa rozhodnú použiť vojenskú silu bez súhlasu Rady bezpečnosti OSN, môžu sa vzťahy s Európou nenávratne pokaziť a ohroziť aj rozšírenie samotnej únie. Nie som si istý, či bude EÚ ochotná financovať rozšírenie o nových členov, ktorých vzťahy s USA sa ešte pred rozšírením zdajú byť nadriadené vzťahom s členskými krajinami únie.

M. Kollár: Vzťahy medzi Európou a USA budú determinované vzájomnou ekonomickou, politickou a vojenskou situáciou. Nepredpokladám zásadné zmeny.

L. Krajňák: Vzťahy Európy s USA budú asi dlhodobo postavené na rôznom ponímaní fundamentov vývoja spoločnosti s dôrazom na iný kultúrny základ európskych štátov a podľa mňa podstatnou otázkou v tomto vzťahu bude ekonomická a politická spolupráca s Ruskou federáciou a k nej pridruženými krajinami. Teda, či sa Ruská federácia primkne k väčšej spolupráci s Európou alebo s USA.

Zaznamená Európska únia dovedy „vnútornú reformu“?

L. Saxa: Vnútrná reforma Európskej únie urobena umelo, podľa môjho názoru, nemá šancu. Šancu má prirodzený reformný vývoj s výrazným vplyvom trhového mechanizmu.

J. Chroňák: Na zásadnú „vnútornú reformu“ veľa času do rozšírenia nezostáva. Navyše súčasná situácia v Iraku zaberá veľa pozornosti európskych politikov. Podľa môjho názoru bude na začiatku budúceho roka hlavnou „reformou“ EÚ práve samotné rozšírenie. Na druhej strane také veľké rozšírenie bude mať výrazný vplyv na zmeny v EÚ. Práve tu chápem dôležitú úlohu nových štátov EÚ ako katalyzátorov nevyhnutných zmien.

A. Rozin: Nemyslím si, že v EÚ dovedy nastanú nejaké zásadné reformy. Európska únia je veľké a aj dosť byrokratické spoločenstvo, kde na reformy treba veľa času, a toho do plánovaného rozšírenia už veľa neostáva. Opäť sa musím vrátiť k súčasnej kritickéj situácii na medzinárodnej scéne a musím dodať, že ma trochu mrzí, že Európska únia v takej dôležitej otázke, ako je spoločná zahraničná politika, má očividne veľmi ďaleko.

M. Kollár: Reforma v EÚ určite bude. Nevyhnutnosť zmien môže vyvolať plánované rozširovanie EÚ, ale aj vyprofilovanie vzťahov medzi EÚ a USA.

L. Krajňák: Vnútrná reforma v EÚ bude podľa mňa oveľa dlhší proces, ktorý sa nestihne do apríla 2004, ale bude nevyhnutný za predpokladu úprimného želania výrobných síl

a budovania konkurencieschopnosti na výhodných trhoch s americkými spoločnosťami.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

L. Saxa: Po procese rozšírenia nemôže existovať tá istá Európska únia.

J. Chroňák: EÚ už nebude nikdy tá istá, minimálne rozšírenie sa o to veľmi dobre postará. Tak ako sa mení svet okolo nej, aj EÚ musí nájsť mechanizmy, ako ísť stále dopredu. Je to nevyhnutné a verím, že nové štáty EÚ v tomto procese budú mať aktívnu úlohu.

A. Rozin: Doteraz sa Európska únia nikdy nerozširovala o viac ako troch členov, a preto je dnes ťažko posúdiť, ako EÚ zvládne rozšírenie

manažmente, predaji a službách zákaznikom. V súvislosti so vstupom do EÚ očakávam ďalší nárast trhu v tejto oblasti podnikania vzhľadom na očakávaný hospodársky rast, politickú stabilitu, rastúcu dôveryhodnosť z hľadiska zahraničných investorov a investícií zo strany EÚ do rôznych typov projektov, ktoré budú smerovať do rozvoja Slovenska.

A. Rozin: Európska únia nám môže poskytnúť mnoho nových možností, ale určite aj riziká. Pre naše pracovisko vnímam viac pozitív ako negatív. Naše firmy sa budú musieť oveľa kvalitnejšie a profesionálnejšie prezentovať, ak chcú uspieť na novom, veľkom spoločnom trhu a naša spoločnosť im práve v tejto oblasti bude ponúkať širokú sféru mo-

tičného kapitálu bez schopnosti nášho trhu absorbovať drahšie výrobky. Najviac to asi pocítia poľnohospodári. Ale platí to aj v iných odvetviach výroby a služieb. Za ďalšie mínus považujem veľmi dlhý čas medzi rastom bežných cien (energie, služby, byty, pozemky) a rastom reálnych príjmov, pričom rast bežných cien je najčastejšie zdôvodňovaný našim vstupom do EÚ a, žiaľ, rast reálnych príjmov nie je časovo nafázovaný na zvýšené náklady firiem aj občanov.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

L. Saxa: Dajú sa vnímať, ale nie v negatívnom poňatí. Vstup SR do EÚ je nevyhnutný a neviem si predstaviť situáciu, ktorá by nastala, ak by sa okolité štáty stali členmi EÚ a SR nie. Do krajne nepriaznivej situácie by sa dostali aj Železnice SR, hlavne z hľadiska tranzitnej dopravy.

J. Chroňák: Myslím si, že významnou výzvou pre väčšinu ľudí je práve aktívny prístup k možnostiam, ktoré sa črtajú, zmena myslenia od hľadania prekážok k hľadaniu príležitostí, zvýšenie povedomia ľudí o zodpovednosti za vlastnú budúcnosť.

A. Rozin: Povedal som, že pre naše pracovisko závažné integračné mínusy neočakávam, to však neznamená, že vôbec nijaké na slovenských občanov nečakajú. Obávam sa napríklad situácie slovenských poľnohospodárov a všeobecne situácie malého a stredného podnikania, ktoré bude musieť čeliť veľmi tvrdej a skúsenej konkurencii.

M. Kollár: Iná alternatíva ani nie je. Je to výzva pre všetkých občanov SR.

L. Krajňák: Naše obyvateľstvo aj v súvislosti so spomenutými argumentmi ešte v celkom veľkých názorových skupinách nie je pripravené na zodpovednosť za vlastný osud, čo je podľa mňa jeden zo základných princípov fungovania jednotlivca v demokraticky usporiadanom štáte, a preto otázka účasti a súhlasného stanoviska väčšiny obyvateľov s referendom o vstupe do EÚ nie je taká jednoduchá. Aj kampaň a konanie politických špičiek podľa mňa by malo väčší dôraz kladť na vysvetľovanie výhod a budúcich výhod z takéhoto členstva.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom aj profesionálnom živote?

L. Saxa: Veľmi asi nie. Železnice SR sú už od februára 2001 riadnym členom Spoločenstva európskych železníc (CER). Vstup SR do EÚ ešte uľahčí a zjednoduší našu doterajšiu spoluprácu s ostatnými európskymi železnicami. Nezanedbateľné je aj to, že štátne orgány SR budú musieť viac vziať na vedomie a rešpektovať pravidlá EÚ, týkajúce sa železníc.

J. Chroňák: Ďalšie možnosti na rozvoj podnikania v profesionálnej oblasti, v osobnom živote je prvé, čo mi napadá, dobrý pocit zo spolupatričnosti k väčšiemu a stabilnejšiemu celku vzhľadom na budúcnosť mojich detí.

A. Rozin: Nepochybne členstvo v EÚ zmení veľa aj v osobnom aj v profesionálnom živote, ale nečakal by som tie zmeny v máji roku 2004. Zmeny určite prídu časom a bude záležať do veľkej miery na nás, ako ich budeme vnímať a vedieť využiť, prípadne sa prispôbiť tým menej príjemným.

M. Kollár: Prakticky nie, nezmení.

L. Krajňák: Verím, že zmení. Ak budem ďalej v SR podnikáť, tak budem podnikáť v zlepšujúcom sa hospodárskom prostredí a predpokladám zvýšených investícií, či už vo forme vstupu investorov alebo vo forme čerpania zdrojov z kohéznych fondov, dáva tušieť, že tento cieľ je reálny, ako to naznačuje aj príklad Španielska po vstupe do EÚ. Zvýšenie úrovne kvality života každého jednotlivca predsa musí priniesť aj zvýšenie jeho vnímania kladných stránok spoločenských zmien za posledné desaťročie. Tá cesta je oveľa dlhšia, ako sme predpokladali v roku 1989, ale verím, že jej výsledkom bude približovanie sa kvalite života v rozvinutých západoeurópskych krajinách. A dúfam, že o to všetkým ide.

Peter Kasalovský
Snímky archív NEF

žnosti. Na druhej strane vidím mnoho príležitostí ponúknuť EÚ priestor na prezentáciu a propagáciu svojich projektov, ktoré sa budú na Slovensku realizovať.

M. Kollár: Ako plusy predpokladám zvýšenie výkonnosti slovenskej ekonomiky s dosahom na zvýšenie životnej úrovne.

L. Krajňák: Za plusy považujem jednoznačne štandardizáciu podnikateľského prostredia a zavádzanie štandardných vzťahov medzi všetkými subjektmi pôsobiacimi na našom trhu. Súdy, orgány činné v trestnom konaní, spoločenské inštitúcie, banky, firmy, kultúru atď. Na pracovisku konkrétne je nevyhnutná vzdelanosť pracovníkov, jazyková vybavenosť a rozhladenosť vo svete, informačná dostupnosť a schopnosť vzdelávať sa a zároveň sa vedieť predať. Predpokladám aj vyšší prílev peňazí z aktivizácie cestovného ruchu, ale tu zároveň aj uvedomenie si všetkých účastníkov na poli cestovného ruchu, že to je služba, a preto treba slúžiť. Myslím si, že na tomto poli v rámci posilňovania infraštruktúry zostáva aj štátna podpora rozvoja podmienok cestovného ruchu.

„Integračné mínusy“?

L. Saxa: Je to vážna konkurencia. Ak sa však na tento problém pozrieme z hľadiska hlavnej činnosti Železníc SR, ktorou je zabezpečovanie správy a prevádzky železničnej dopravnej cesty, tak potom sa tento problém týka hlavne Železničnej spoločnosti.

J. Chroňák: Pravdu povediac, nie som zvyknutý vyhľadávať prekážky, snažím sa vždy sústrediť na príležitosti a tam investovať energiu, možno tak dopredu odbúram aj potenciálne prekážky. Pokiaľ budem chcieť hľadať nejaké mínusy, tak ich pravdepodobne nájdem, na druhej strane sa tieto mínusy vôbec nevyrovnejú predpokladaným prínosom zo vstupu do EÚ.

A. Rozin: Aj keď určite riziká existujú, pre naše pracovisko nevidím závažné integračné mínusy. Je možné, že sa zostrí konkurencia, ale to je pre nás len ďalším impulzom a povzbudením ponúkať našim klientom lepšie a kvalitnejšie služby a intenzívnejšie spolupracovať s našimi partnermi v zahraničí.

M. Kollár: Začiatkové problémy so zaradením sa a zmenou podmienok pri vstupe do európskeho priestoru. Vstupom do EÚ sa pre nás otvorila dvere, cez ktoré musíme prejsť sami, ale za dverami, obrazne povedané, je bojisko a tam musíme bojovať sami za seba. Mám obavy z predstáv našich ľudí, že vstupom do EÚ sa udeje zmena sama od seba, prípadne naše problémy za nás niekto vyrieši. Určite sa musí zmeniť politická, ale aj podnikateľská kultúra.

L. Krajňák: Za najväčšie mínusy považujem veľmi rýchlu nutnosť plnenia mnohých európskych noriem, výrobných, kvalitatívnych, osobných a v porovnaní s možnosťou čerpať výhody pre nás na trhoch v EÚ. Napríklad pohyb pracovnej sily je obmedzený až po siedmich rokoch, ale kritériá spĺňajúce európske normy musíme plniť hneď, čo vytvára často neúnosný tlak na potrebu inves-

o desať krajín, ktoré pritom majú aj väčšie ekonomické rozdiely ako súčasní členovia. Za predpokladu, že sa nové členské krajiny dokážu priblížiť súčasným členom, viem si predstaviť, že bude jestvovať tá istá EÚ.

M. Kollár: EÚ prejde určite vnútornými organizačnými zmenami.

L. Krajňák: Zrejme to nebude tá istá EÚ, ktorá začala spájať bývalé západne rozvinuté krajiny s bývalými postsovietskymi východnými, ale jej potenciál bude podľa mňa výrazne vyšší, a to aj využitím práve bývalých vzťahov s trhmi Ruska a okolitých krajín. Hlavnou úlohou členov EÚ bude podľa mňa spojiť odlišné kultúrne fundamenty s efektívnou výrobou na účely konkurencieschopnosti. To bude úloha spoločná pre všetkých členov EÚ.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

L. Saxa: Reálna pozícia SR v EÚ bude závislá od správania všetkých občanov Slovenska, ktoré je však závislé od činnosti a rozhodnutí vlády SR a od správania podnikateľskej sféry.

J. Chroňák: Budeme jeden z plnoprávných štátov EÚ, a to nie je málo. Zároveň je z veľkej časti aj na nás, akú si vybudujeme pozíciu, ako nás ostatní budú vnímať a rešpektovať, do akej miery budeme schopní sa aktívne zapojiť práve v štruktúrach EÚ. Nič nepríde samo, prvým krokom je dobrá príprava na vstup do EÚ a druhým krokom práve miera a spôsob našej aktívnej účasti ako členského štátu EÚ.

A. Rozin: Treba byť realistom a uvedomiť si, že Slovensko bude patriť medzi menších členov, ktoré bude prijímať viac prostriedkov z rozpočtu EÚ, ako bude do neho platiť, a tomu prispôbiť aj naše očakávania a pozíciu. Bude záležať na našej šikovnosti a šikovnosti našich predstaviteľov v EÚ, akú pozíciu Slovensko zaujme.

M. Kollár: Bude determinovaná ekonomickým potenciálom a politickou stabilitou.

L. Krajňák: Reálna pozícia bude závisieť práve od reformy vnútorných rozhodovacích procesov v EÚ a samotnú pozíciu SR vidím skôr v schopnosti dohodnúť spoločné ciele napríklad s krajinami V4.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

L. Saxa: Železnice SR sú neoddeliteľnou súčasťou európskej železničnej siete. Železnice nemajú problémy vo vzájomnej spolupráci. Tak to bolo počas ich celej histórie, dokonca aj v období socializmu, aj keď s určitými obmedzeniami. Výrazným plusom je to, že už teraz platia mnohé spoločné predpisy, ďalšie sa stále vzájomne približujú s cieľom dosiahnutia úplnej interoperability.

J. Chroňák: Vstupom do EÚ si zaručíme to, že nezostaneme malým ostrovčekom na jej periférii. Tým, že vstúpime, získame naopak tlak zo strany EÚ na to, aby sme sa v kľúčových parametroch hospodárskych i politických postupne vyrovnali ostatným členským štátom. Pracujem v oblasti poradenstva a tréningov v

Šanca, ktorá sa neopakuje

Buď priblíženie sa jari, alebo vážnosť témy spôsobilo ďalšiu včerajšiu lavínu odpovedí do ankety Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Áno Európskej únii. S podporou SK INVEST, a. s., Bratislava sme rozšírili priestor tak, aby sa všetci mohli vyjadriť k májovému referendu o vstupe SR do EÚ. **Dnes prezentuje svoje názory Ján Fülöp, predseda predstaviteľstva Služba VD Nitra, Ján Čarnogurský, advokát, exminister spravodlivosti, František Chmelár, predseda SOV, Vincent Pillár, predseda predstavenstva SE, a. s., a Ivan Kováčik, generálny riaditeľ, Slovenská Grafia.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

J. Fülöp: Áno, vyše 70 % zúčastnených za vstup do EÚ, účasť medzi 70 - 80 % oprávnených osôb.

J. Čarnogurský: Odhadujem, že na referende sa zúčastní tesná väčšina voličov, ale zo zúčastnených stabilná väčšina bude hlasovať za vstup Slovenska do EÚ.

F. Chmelár: Mám a domnievam sa, že väčšina obyvateľstva SR sa rozhodne hlasovať a z toho bude väčšina za vstup Slovenska do EÚ. Tvárim sa ako reálny optimista.

V. Pillár: Hovorí sa, že ťažko je byť prorokom. Nerád by som hovoril o percentách, pretože samotný výsledok referenda je veľmi naviazaný na spôsob a použité prvky kampane, o ktorej si však, žiaľ, myslím, že by mohla byť na vyššej profesionálnej úrovni, a teda jednoznačne aj efektívnejšia. O čom som osobne presvedčený, je skutočnosť, že väčšina našich spoluobčanov chce byť v jednotnej Európe a že referendum bude v tomto smere určite úspešné.

I. Kováčik: Predpokladám, že prevažná väčšina obyvateľstva hodnotí vstup do EÚ ako historickú príležitosť na pokračovanie pozitívneho vývoja Slovenska v ďalších desaťročiach a referendum bude úspešné.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

J. Fülöp: Očakávam, že v máji 2004.

J. Čarnogurský: Európska únia bude rozšírená podľa časového plánu, prinajmenšom o niektoré krajiny vrátane Slovenska. Nebude rozšírená iba o tie krajiny, kde by v referende nebola väčšina za vstup do EÚ.

F. Chmelár: Som presvedčený, že plán stanovený summitom krajín EÚ v Kodani sa dodrží.

V. Pillár: Podľa našich informácií zdrojov nie je vôbec reálne očakávať skoršie rozširovanie v januári. V máji je to možné, ale skutočne existuje aj určitá menšia pravdepodobnosť, že by to mohlo byť aj neskôr. Zatiaľ to vyzerať na máj.

I. Kováčik: Napriek tomu, že pripravenosť občanov, orgánov, legislatívy a všetkých ďalších oblastí nie je primeraná stanovenému termínu, očakávam, že EÚ bude toto tolerovať a jej súčasní členovia odsúhlasia rozšírenie podľa časového plánu. Otvorené oblasti sa budú dopracovávať „za pochodu“.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

J. Fülöp: Podľa môjho názoru bude Európa vystupovať ako konsolidovaný celok v podstate zantnejšie ako teraz voči celosvetovému problému a vzťahy k Spojeným štátom budú nezmenené.

J. Čarnogurský: Predpokladám, že vzťahy EÚ k Spojeným štátom budú skôr horšie. Jedným dôvodom bude zvýšené sebedovomie Európskej únie, prameniace aj z jej veľkosti. Dôležitejším dôvodom však bude zahraničná politika Spojených štátov, ktorá sa bude orientovať skôr na iné kontinenty a bude sa nachádzať v konfliktach, ktoré Európska únia nebude považovať za svoje konflikty. EÚ preto nebude ochotná bezvýhradne podporovať USA v ich konfliktach. EÚ a Spojené štáty sa budú nachádzať ekonomicky v konkurenčnom postavení. To bude vyvolávať medzi nimi ďalšie napätie, ktoré však nebude dramatické.

F. Chmelár: Spojené štáty spájajú s krajinami EÚ dlhoročné a mnohoraké väzby a opäť. Som presvedčený, že tieto vzťahy a väčšinou pozitívne politické, ekonomické, kultúrne vplyvy nakoniec prevážia nad fragmentárnym rozporom i keď je to taký závažný predmet, ako prístup k riešeniu situácie v Iraku.

V. Pillár: Toto je skutočne vážna otázka, možno s väčším dosahom, ako sa na prvý pohľad zdá. Existujú vážne problémové otázky medzi EÚ a USA týkajúce sa podnikateľských aktivít a, samozrejme, existujú aj snahy, aby sa vyriešili. Dôsledky niektorých zákonov prijatých v USA robia vrásky podnikateľom z EÚ. Na druhej strane taktiež možno vidieť trend, že v určitých sférach americké firmy z EÚ odchádzajú. Nie je to jednoduché. A do toho teraz vchádza ďalší vážny problém okolo názoru na Irak. Určite to bude mať svoj vplyv, aj keď v dlhodobej perspektíve tie vzťahy nakoniec určite budú lepšie. Je však potrebné intenzívne pokračovať vo vzájomnej diskusii a v hľadaní spo-

Ján Fülöp

Ján Čarnogurský

František Chmelár

Vincent Pillár

Ivan Kováčik

ločného riešenia, ktoré by mohlo byť prijateľné pre obe strany.

I. Kováčik: Povojnový vývoj v Európe a USA bol značne odlišný. Zatiaľ, čo v USA bol permanentný cyklus zmien, bola v Európe situácia od skončenia druhej svetovej vojny zakonzervovaná pevným rozdelením sfér vplyvu. Stabilitu vzťahov rozkývali až politické a spoločenské zmeny, ktoré nastali po roku 1989. Mali vplyv na všetky sféry života a opätovná stabilizácia pomerov na novej úrovni si vyžaduje určitý čas. Predpokladám, že nová štruktúra vzťahov v Európe bude mať za následok aj vyjasnenie vzťahu Európa a USA v pozitívnom zmysle slova.

Zaznamená EÚ dovtedy „vnútornú reformu“?

J. Fülöp: Po tejto stránke áno, že tam pribudnú noví členovia, bude v princípe schválená aj nová legislatíva pre EÚ, ale jej uplatnenie bude asi trochu neskôr.

J. Čarnogurský: Do rozšírenia už ďalšiu reformu EÚ skôr neočakávam. Vytvoria sa orgány podľa zmluvy z Nice. Najmä dovtedy neočakávam reformu finančných a ekonomických vzťahov vo vnútri EÚ. Takú reformu EÚ prijme až za nejaký čas po rozšírení, pretože bez reformy sa nebude môcť rozvíjať. Inými slovami, vnútornú reformu EÚ očakávam až keď bude k nej EÚ donútená svojimi vnútornými vzťahmi.

F. Chmelár: Vnútorná reforma EÚ je po vstupe veľkej skupiny nových krajín určite nevyhnutnosťou. Je to však veľmi závažná a zložitá otázka, o ktorej sa bude ešte dlho diskutovať a hľadať optimálny variant. Osobne sa domnievam, že nie, nestihneme sa to do termínu vstupe. Považujem však za veľmi dobré, že SR je k tejto diskusii a procesu formovania optimálnej podoby EÚ prizvaná už teraz.

V. Pillár: Nie je to také isté. Ale bolo by asi racionálne začať už s novým systémom. V rámci súčasnej diskusie však existuje viaceré návrhov. Niektoré z nich sa dajú implementovať dokonca aj bez nutných zmien základných zmlúv EÚ, ale niektoré nie. Samozrejme, že ich prípadne uplatnenie bude mať mimoriadne veľký vplyv na fungovanie inštitúcií EÚ. Preto je potrebné nájsť také riešenie, s ktorým by bola spokojnosť, a to nikdy nie je ľahké.

I. Kováčik: Kryštalizácia vzťahov je vlastne aj iný výraz pre vnútornú reformu v Európe a aktualizáciu vzťahu v EÚ. Definícia slova „demokracia“ sa čiastočne mení a jej aktuálny obsah sa premietne aj do novej podoby EÚ.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

J. Fülöp: Už nie, bude väčšia, silnejšia a musí byť aj súdržnejšia.

J. Čarnogurský: Ale áno. Za celé polstoročie svojej existencie sa EÚ rozvíjala tak, že si kladla vysoké ciele, dosiahla z nich iba zlomok, ale ten zlomok ju posunul ďalej tak, že onedlho si mohla kľásť opäť ďalšie vysoké ciele, z ktorých opäť dosiahla iba zlomok. Ale EÚ sa vždy rozvíjala ďalej, jej vývoj nikdy nešiel späť, nie k oslabovaniu vzájomných väzieb medzi členskými štátmi. Takýmto spôsobom to zrejme pôjde aj ďalej. Tento spôsob považujem za dobrý.

Radšej ísť pomaly dopredu, ale vždy dopredu, ako chvíľami ísť rýchlo, ale potom sa vracat späť. Ďalší rozvoj EÚ po rozšírení bude ešte komplikovanejší, čiže pomalší, pretože pristúpia štáty a národy, ktorých dejiny a mentalita sú vzdialenejšie, než to bolo medzi doterajšími členskými krajinami a národmi. Ale všetci sme Európania, rozdiely medzi nami sú vždy menšie, než rozdiely medzi Európanmi a Azijcami alebo Afričanmi. Želám si, aby novoprijaté členské krajiny EÚ čím skôr získali sebedovomie a skúsenosti, aby si trúfali rozhodnejšie presadzovať svoje názory vo vnútri EÚ.

F. Chmelár: Určite nie! Všetko čo vyvíja a bude sa aj EÚ. Verme, že „no-

vé krajiny“ a tiež SR prinesú do spoločnosti aj nové idey, ale i niektoré menej byrokratické praktiky. Základy, na ktorých EÚ vznikla a vyvíjala sa do dnešnej podoby, sa asi meniť nebudú. V to ja osobne dúfam.

V. Pillár: Nič nie je a nebude to isté. Aj EÚ sa mení a zmení. Vidieť to aj na zmluve z Nice, kde sú už určité nutné spôsoby nového fungovania inštitúcií EÚ.

I. Kováčik: Predpokladám, že EÚ bude po reformácii pre európske štáty objektívne najvhodnejšie zoskupenie, avšak rozsah reforiem je v dnešných dňoch sa meniacom svete ťažko odhadnuteľný.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

J. Fülöp: Ako každého iného člena, ale hlavne vplyvy otvorenej ekonomiky a neskôr aj otvorených hraníc nás prinúti intenzívnejšie odstraňovať pretrvávajúce problémy v oblasti rozvoja národného hospodárstva. Teraz každý novátor, každý investor, každý úspešný človek alebo firma má enormné množstvo odporcov, nepriateľov namiesto podpory. Toto sa určite zmení.

J. Čarnogurský: Približne taká, aká je dnes v rámci Európy, alebo o trochu lepšia. Svoju veľkosť či malosť nedokážeme preskočiť, ale vnútorné pravidlá EÚ nám dajú pevné postavenie a slovenská odolnosť prispieje, že Európa bude Slovensko poznať. Mojm osobným meradlom je také postavenie Slovenska v rámci EÚ, aké majú slovenskí hokejisti v rámci NHL.

F. Chmelár: SR bude mať v EÚ takú pozíciu, akú si zaslúži. Aká bude úroveň našej zahraničnej i vnútornej politiky, výkonnosť hospodárstva, kvalita života, kultúry, vzdelávania, teda aj našich občanov, taká bude naša autorita v Európe. Som si istý, že Slovensko môže vo viacerých oblastiach významne do spoločnosti krajín EÚ prispievať. Musíme sa však rýchlo zbaviť našich obvyklých neuhov, negatívnych spoločenských javov a maximálne sústrediť pozornosť na využitie potenciálu, ktorý máme. Často je to potenciál v rámci Európy jedinečný a doteraz nedostatočne využívaný!

V. Pillár: Samozrejme, že tam Slovensko nebude hrať „prvé husle“, pretože nie sme ani veľmi veľká a ani veľmi bohatá krajina. Na druhej strane máme niektoré prednosti či špecifiká. Slovensko je krásne a ešte neobjavené, máme nadpriemerné kvalifikovaných a pracovitých spoluobčanov. Budeme hraničnou krajinou EÚ smerom na východ. Tie výhody však nebudú naveky. Najviac bude záležať na tom, ako využijeme náš najväčší potenciál, ktorý máme v ľuďoch.

I. Kováčik: Slovensko bude novým členom EÚ a vzhľadom na všetky okolnosti nemožno očakávať, že získa okamžite dominantné postavenie. Dostane sa do prostredia, v ktorom platia objektívne pravidlá, avšak čelnú pozíciu nikto neponúka. Každý si ju musí vybojovať sám. A presadenie tejto filozofie do myslenia a správania sa ľudí, orgánov, subjektov je proces. Čas, ktorý budeme potrebovať na jeho zvládnutie, bude určovať všetko ostatné.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

J. Fülöp: V prvom rade v tom, že naša firma bude môcť vystupovať bez akýchkoľvek prekážok ako suverénny partner. Keď sme začínali robiť v automobilovom priemysle, chodili sme do Škody Mladá Boleslav ako domov, tak sme sa tam aj spravali, aj škodováci k nám. Po roku 1992 sme tam chodili a chodíme ako dobrí priatelia, ale už ako cudzinci.

J. Čarnogurský: Ako advokát budem môcť pôsobiť v celej EÚ a verím, že časom budem mať klientov z rôznych končín EÚ.

F. Chmelár: Po vstupe do EÚ určite Slovensku prospeje silnejšie de-

mokratické zázemie, jasnejšie právne prostredie, pozitívne príklady politickej kultúry, prepojenie ekonomiky atď. Som presvedčený, že záznaky sa ihneď neudejú, ale z dlhodobého hľadiska bude mať náš vstup do EÚ pozitívny vplyv na životnú úroveň obyvateľstva, zamestnanosť, našu bezpečnosť a celkovo kvalitu života. Spolupráca ešte nikomu neškodila. Naopak, izolácia by bola pre nás samovraždou. Slovenský olympijský výbor je od svojho vzniku v r. 1992 súčasťou medzinárodného olympijského hnutia. V rámci Európy je činná a vysokoaktívna asociácia európskych národných olympijských výborov, ktorej sme tiež aktívnym členom. Veľmi úzko spolupracujeme s NOV súdnych krajín Česka, Maďarska, Poľska, Rakúska, Slovinska atď. To všetko nám veľmi pomohlo rýchlo a myslím aj optimálne sa formovať a byť aj na tejto pôde prínosom. Princípy demokracie, rovnoprávnosti, slobody, spolupráce, solidarity a pod., ktoré platia v olympijskom hnutí, myslím že platia a budú platiť aj v EÚ.

V. Pillár: Záleží na tom, ako budú Slovenské elektrárne sprivatizované. Nový majiteľ, ktorý bude, dúfam, významným hráčom na európskom trhu, bude určite aplikovať svoje vlastné predstavy, ako aj odkúšaný spôsob riadenia akciovej spoločnosti z iných svojich podnikov. EÚ je závislá od dovozu primárnych energetických zdrojov a bude ešte závislejšia. Aj keď v súčasnosti existuje prebytok výkonov elektrickej energie v EÚ, za pár rokov to asi bude naopak. A najväčšiu cenu pri súčasnom náraste obyvateľstva vo svete bude mať čistý vzduch, voda a elektrická energia. Teda energetika má stále v rukách kľúče od prosperity a technického vývoja. Bez nej by sme sa vrátili do doby kamennej.

I. Kováčik: Polygrafia všeobecne a tlačiareň Slovenská Grafia má dlhodobu proexportnú zameranie. Zväz aj tlačiareň sú už desať rokov členmi európskych odborných a zamestnávateľských organizácií. Spolupráca s dodávateľmi a odberateľmi z EÚ má dlhoročnú tradíciu. Teraz máme trh „pootvorený“. Jeho plné otvorenie prináša veľkú šancu, ale rovnako aj riziko. Je to tým dôležitejšie, že „lacná pracovná sila“ už negarantuje úspešnosť na trhu. Ukazuje sa, že napriek vysokému fortietu našich ľudí, ich univerzálnosti a vzdelanosti je ich schopnosť pružne reagovať na trh a všetky jeho súčasti nedostatočná. Tie „klasické podmienky a vlastnosti“ treba doplniť, prípadne nahradiť plnou profesionalizáciou podnikanej práce a sústavným vzdelávaním a prácou na sebe prekonať rutinu a pracovať na úrovni vyspelých organizácií.

Integračné mínusy?

J. Fülöp: Otvorený pohyb pre pracovné sily, hlavne pre odborníkov, čo môže znamenať pre nás odlev vysokokvalifikovaných odborníkov za vyšším zárobkom.

J. Čarnogurský: To isté ako v predchádzajúcej odpovedi, ale smerom dovnútra Slovenska. Mojimi konkurentmi sa stanú advokáti z celej EÚ. Ale trúfam si.

F. Chmelár: Pokiaľ ide o šport a olympijské hnutie, tak nevidím žiadne negatíva. Naopak, myslím si, že sa

vyriešia určité disproporcie, najmä v právnom, legislatívnom prostredí športu a prehĺbi sa aj pozitívny vzťah štátu k športu, najmä k dobrovoľnému športovému hnutiu. Zatiaľ tieto skutočnosti u nás nie sú v optimálnej podobe.

V. Pillár: Myslím si, že to vie väčšina našich obyvateľov. Je to, žiaľ, jednoznačne politické rozhodnutie, ktoré je akousi daňou za vstup do EÚ, teda predčasné odstavenie jadrovej elektrárne V1. Táto elektrárň je vo svojej kategórii blokov VVER 440 - V 230 najmodernizovanejšou na svete, a z hľadiska dosahovaných prevádzkových výsledkov patrí medzi špičkové. Z technického a bezpečnostného hľadiska by mohla byť pokojne prevádzkovaná ešte niekoľko rokov.

I. Kováčik: Konkrétne mínusy zatiaľ nevidím. Všetko závisí od pochopenia a uplatňovania vzťahu trhu a jeho rozpoznanie, racionalizácia nákladov a spotreby, kvalita servisu pre odberateľa. Konkurenciu rozšíria aj dodávateľia, ktorí na teritóriu predtým nepodnikali, a tým sa konkurenčné prostredie, ale aj ponuka pre odberateľov rozširujú.

Dajú sa mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

J. Fülöp: Áno, sú to predsa obrovské možnosti pre mladých vzdelaných a vysokokvalifikovaných ľudí, ale do určitého času to budú pre nás mínusy. Hovorím o našej firme.

J. Čarnogurský: Áno. Celé Slovensko bude vystavené zvýšenej konkurencii, ale bude mať aj väčšie možnosti. Odolať konkurencii a využiť možnosti členstva v EÚ, to bude skutočnou výzvou pre naše obyvateľstvo. Predstavme si, že dnes zjeme v 5-miliónovom štáte a za pol druhu roka budeme žiť v 440-miliónovom takmer štáte. Všetci Európania sa majú na čo tešiť.

F. Chmelár: Každé negatívum a rezerva by mali byť výzvou na prekonanie.

V. Pillár: Určite. Každý z nás si určujeme svoju cenu sám. Či sme veľkí alebo malí, prípadne aj bezvýznamní, záleží len na nás samotných. Rozšírenie EÚ môže znamenať pohľad Slovenska ostatnou Európou, ale taktiež môže znamenať úspešné preniknutie a uplatnenie Slovákov v Európe. Je to šanca, výzva a historická príležitosť, hlavne pre mladšiu generáciu.

I. Kováčik: Pri sebahodnotení sa zaraďujem do skupiny eurorealistov so sklonom eurooptimizmu. Možnosti naplnenia individuálnych potrieb a predsavzatí sú po vstupe do EÚ dosiahnuteľné rýchlejšie ako naplnenie potrieb a prejav integrácie v celospoločenskom rozmere. Teda iniciatívy a pripravení jednotlivci môžu získať výhody skôr, ako sa tieto prejavujú na Slovensku ako celku.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

J. Fülöp: V profesionálnom nie, robíme pre automobilový priemysel od roku 1987, pre koncern VW od roku 1994, máme 92 výrobkov v prevažnej miere pre zahraničných odberateľov, dve joint-venture s Francúzmi a Japoncami, takže profesionálne už to máme za sebou. V osobnom zatiaľ posidiť neviem.

J. Čarnogurský: Ani nie. Budem robiť tú istú prácu, ale asi intenzívnejšie. Budem cestovať rovnako ako dnes, ale bez cestovného pasu. Už dnes je komunikácia s Európou prostredníctvom televízie, internetu, cestovania a čítania časopisov veľmi intenzívna.

F. Chmelár: Verím, že áno. Myslím si, že naše členstvo v EÚ nás všetkých môže formovať k väčšiemu a zdravšiemu sebedovomiu, provokovať k čínorodej aktivite, nútiť rozmyšľať za hranicami „svojho dvora“ a v politike, spoločenskom a osobnom živote sa riadiť jasnými pravidlami, ale zároveň hľadať pri riešení problémov optimálny kompromis.

V. Pillár: Samozrejme. Poznamenám viac či menej každého z nás. Minimálne v tom, že sa hranice smerom na západ prakticky rozplynú a o pár rokov nebudeme potrebovať ani prevodové kurzy peňazi.

I. Kováčik: Budem rád, keď členstvo SR v EÚ bude znamenať pre jej občanov niekoľko dekád napredovania a stabilizácie základných hodnôt a podmienok zodpovedajúcich v pozitívnom zmysle začiatku treťo tisícročia.

Peter Kasalovský
Snímky archív NEF

Čas legalizácie európanstva

Do ankety Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Á N O Európskej únii dnes prispeli E. Kukan, minister zahraničných vecí SR, L. Vaškovič, guvernér Eximbanky, L. Lopatka, generálny riaditeľ Kappa Štúrovo, a. s., a P. Mihók, predseda SOPK. Toto vydanie aj ďalšie vydania sa realizujú s podporou a. s. SK INVEST.

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

E. Kukan: Podľa prieskumov verejnej mienky uskutočnených špecializovanými agentúrami v posledných mesiacoch by sa na referende o vstupe SR do EÚ malo zúčastniť okolo 70 % oprávnených voličov. Z nich sa 70-80 % vyslovilo za vstup SR do únie. Verím, že výsledky referenda potvrdia uvedené prieskumy, pretože toto referendum je z hľadiska budúcnosti Slovenska najkľúčovejším v jeho doterajšej histórii.

L. Vaškovič: V otázke odhadu sú špecializované agentúry a ich prieskumy dlhodobo optimistické. Pokiaľ nenastanú nejaké nepriaznivé okolnosti, predpokladám pozitívny výsledok.

L. Lopatka: Domnievam sa, že referendum bude úspešné, pretože nadpolovičná väčšina občanov si, podľa prieskumov verejnej mienky, želá byť súčasťou tohto spoločenstva.

P. Mihók: Očakávam, že to bude historicky prvé úspešné referendum v SR s dvojitrevinovou podporou vstupe SR do EÚ.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

E. Kukan: Januárový termín už neplatí. Nevieť si však predstaviť, že by sa EÚ od 1. mája budúceho roku ne-rozšírila. Od roku 1993 sa vykonalo množstvo práce, preukázali sme prekážky, ktoré sa vtedy zdali takmer neprekonateľné. Pred všetkými účastníkmi procesu rozširovania - kandidátskymi krajinami, ale aj členskými krajinami a inštitúciami EÚ - však zostáva ešte do spomínaného dátumu veľa práce, ktorá sa jednoducho musí urobiť. Je to však podstatne menej, ako sme vykonali do ukončenia predstupu rokovania a rovnako podstatne menej, ako budeme musieť vykonať po našom vstupe ako členská krajina.

L. Vaškovič: Zatiaľ nevidím dôvody, aby sa nedodržel dohodnutý termín rozšírenia EÚ, teda máj 2004.

L. Lopatka: Verím, že áno. Vnútro-politická, ako i ekonomická situácia momentu nazerá na pravdu. Dúfam len, že z dôvodu hašterivosti a šarvátok nedôjde k destabilizácii politickej scény, lebo sa javí, že najväčším ohrozením vládnej koalície je koalícia sama. Na druhej strane by som rád zdôraznil, že časové hľadisko je síce dôležité, ale za danej situácie by sme mali ísť do EÚ hlavne dobre pripravení. Ak to tak bude do januára, resp. mája 2004, tým lepšie.

P. Mihók: Verím, že závery Kodanského summitu stanovujúce termín rozšírenia bude dodržaný. EÚ v princípe dodržiava svoj harmonogram.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

E. Kukan: Rozšírená a zjednotená Európa má najlepšie predpoklady, aby sa stala kľúčovým svetovým hráčom a pozitívne ovplyvňovala medzinárodnopolitický vývoj. Silná, sebavedomá a efektívna zjednotená Európa nie je len v záujme Európanov, ale aj Spojených štátov. Dnes sa jasne ukazuje, že aj taká supervelmoc, akou sú USA, potrebuje partnera, na ktorého sa môže spoľahnúť, ktorý ju podporí a s ktorým zároveň môže bezpečne viesť kritický dialóg. Ten však nesmie vychádzať z lacného antiamerikanizmu alebo anti-entropianstva, ale zo snahy vzájomne posilňovať a rozširovať spoločné hodnoty, na ktorých Amerika a Európa stoja. Krajiny strednej Európy v praxi už neraz dokázali a stále jasne potvrdzujú, že majú záujem o Európu, ktorá bude silná a zjednotená, aby mohla byť partnerom, nie konkurentom Amerike. Preto sa domnievam, že rozšírením Európy sa transatlantická väzba prehĺbi, posilní a prospeje postaveniu a váhe Európy, ako aj Amerike a ich in-tervenčným partnerským vzťahom postaveným nie na predsudkoch a nezmyselnom pretlačaní sa, ale na dôvere, rešpekte a spolupráci.

L. Vaškovič: Vytváranie Európskej únie je dlhodobý proces a z hľadiska tohto meradla je obdobie asi ďalšieho roku pomerne krátke. V samotnej Európe teda nemôže dôjsť k prevratným zmenám a vzťahy Európy a USA budú vždy determinované tým, že obe telesa majú rovnaký názor na väčšinu svojich politických, ekonomických a kultúrnych hodnôt. Opačne, myšlienka zjed-

notenej Európy vznikla ako odpoveď na rastúcu dominanciu USA vo všetkých týchto oblastiach. Osobne som presvedčený, že v oblasti spôsobu života a kultúry musí Európa silnejšie čeliť „amerikanizácii“, ale silne pochýbujem, vo svetle vývoja napríklad u nás za posledných desať rokov, či toto úsilie môže byť úspešné. Vždy existovali, existujú a budú existovať na oboch stranách Atlantiku rozdielne názory, ale tie nebudú ani v roku 2004 určujúce, naopak sú celkom prirodzené.

L. Lopatka: Otázka je rýdzo politická, takže sa necítim byť úplne kompe-

Eduard Kukan

Ladislav Vaškovič

Ľuboš Lopatka

Peter Mihók

tentný na ňu odpovedať. Napriek tomu sa však domnievam, že vzťahy sú a budú ovplyvnené situáciou v Iraku, prípadne v iných svetových ohniskách napätia. Obyčajne ide o budúcnosť, ktorá pôjde vždy o peniaze, a tie sú, ako vieme, „vždy až na prvom mieste“.

P. Mihók: Európa sa za rok znovu posunie dopredu, tak ako to integráčna história opakovaním potvrdila a vzťah k USA by mal byť vzťahom dvoch rovnocenných partnerov, ktorí majú aj svoje vlastné záujmy a priority.

Zaznamená dovtedy Európska únia „vnútornú reformu“?

E. Kukan: Áno, európska integrácia je pre nás kontinuálny evolučný proces. O podobe budúcej EÚ diskutuje Konvent, na práci ktorého sa zúčastňujú aj zástupcovia SR. Konvent bol ustanovený na základe Laekenskej deklarácie, ktorú prijala Európska rada v decembri 2001 s cieľom nájsť možnosti priblížiť úniu bližšie k občanovi, posilniť jej demokratickú legitimitu, ale aj zlepšiť transparentnosť a efektívnosť jej fungovania. Po ukončení práce Konventu sa bude konať medzivládna konferencia, ktorá prijme rozhodnutie o tom, akým spôsobom sa EÚ zreformuje. Zdá sa, že riešenie bude spočívať v prijatí novej, ústavnej zmluvy o EÚ. Prístupujúce krajiny majú záujem sa na nej plnohodnotne, prakticky v postavení členskej krajiny zúčastniť. Je to naše právo, keďže aj my budeme jej členmi.

L. Vaškovič: Z vlastnej praxe viem, že každá snaha o reformu, zmenu štruktúry naráža vždy na silný odpor. O vnútorných problémoch EÚ sa hovorí už veľmi dlho a bol dosiahnutý pokrok, ktorý sa dá označiť len za mierny. Aj ďalší vývoj vidím len v mantineloch postupných zmien a nie radikálnych zvrátov, napríklad v agrárnej politike.

L. Lopatka: Rád by som uveril tým, ktorí tvrdia, že vnútorná reforma EÚ je tak povediac „na spadnutie“. Myslí si, s ohľadom k stupňu byrokracie v EÚ, ako i nechote bohatších členov EÚ rozlúčiť sa s úrovňou ich blahobytu, že EÚ sa v dohľadnom čase neobrodí.

P. Mihók: V určitej dimenzii určite áno, ale reforma takeého zložitého komplexu, akým nesporné EÚ je, je dlhodobým a možno aj permanentným procesom.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

E. Kukan: To je ťažko predstaviť. Keď si zoberiete procesy, ktoré v súčasnosti v únii prebiehajú, potom musíte objektívne konštatovať, že únia sa neustále dynamicky vyvíja. V súčasnosti sa tvorí podoba budúcej zjednotenej Európy. Slovensko nielen chce, ale aj na tomto procese participuje. Takže tá podoba bude určite trochu odlišná. S trochu zveličením by sa dalo povedať, že podoba únie sa mení skoro z mesiaca na mesiac.

L. Vaškovič: Nie v statickom zmysle. Bude tu existovať EÚ s tými istými cieľmi a rovnakými hodnotami, ale so zmenenými pravidlami a verím, že aj so silnejším tlakom na efektívne fungovanie. Nesmie sa totiž nikdy zabúdať na jeden z hlavných dôvodov, pre ktorý únia vznikla. EÚ ako celok by mala byť efektívnejšia ako USA. A to si ešte vyžaduje veľa úsilia a tvrdej práce.

L. Lopatka: Ak k tomu raz dôjde, tak áno. Čím neskôr však dôjde k vnútornej reforme, tým bude EÚ viac zaoberaná za ekonomikou USA, bude to na spoločnú škodu.

P. Mihók: Z reformy musí vziť silnejšia a konkurenčne schopnejšia Európa, schopná reagovať na výzvy 21. storočia v globálnom meradle.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

E. Kukan: Reálna pozícia slovenskej strany bude taká, akú si SR presadí. Každopádne budeme spolurozhodovať o politike únie. Na presadenie svojich zámerov potrebujeme získať podporu partnerov, presne tak ako každá iná členská krajina. V EÚ sa rozhoduje spoločne, neexistuje členská krajina, ktorá by sama mohla niečo pres-

krajínach, s väčšinou z nich máme úzku spoluprácu. Keď s nimi porovnáme Eximbanku, jej portfólio produktov a podiel podporeného vývozu z celkového slovenského exportu, sú porovnateľné s európskymi exportnými agentúrami. Naším zámerom je ďalej zvyšovať podporu malých a stredných podnikateľov, nájsť vhodné metódy ako v súčinnosti s vládou prispieť k rozvoju ekonomicky slabších regiónov. Pokúsime sa aj o zintenzívnenie spolupráce s vládnymi inštitúciami (SARIO, SZRB) a stavovskými organizáciami. Zvažujeme možnosť aktívnejšieho vstupu na nové trhy (juho-

východná Ázia, Afrika), čo je však spojené s väčším rizikom.

L. Lopatka: K zjavným výhodám členstva patrí voľný pohyb tovarov i služieb. Nesporné eliminovanie colných bariér pomôže i firme Kappa Štúrovo, exportne orientovanej firme, predovšetkým tým, že sa zjednoduší a zrýchli colné odbavenie. Všeobecne sa dá očakávať zvýšenie príležitostí našich firiem exportovať na trhy EÚ, avšak treba si uvedomiť, že to bude platiť i opačne. Toto sa nesporné stane osudným mnohým slovenským výrobcom, najmä tým, ktorí nemajú dostatočne vyvinutý pocit „permanentného ohrozenia“ a nedosahujú európsku kvalitu a nákladovosť. K zjavným výhodám členstva v EÚ by malo patriť skultivovanie podnikateľského prostredia SR, a tým i väčší prílev zahraničných investícií. Som presvedčený, že ľudia vzdelaní, pracovití, ale najmä neustále pripravení učiť sa, majú väčšie šance a voľnosť uplatnenia sa ako doteraz. Pre ostatných by to malo byť výzvou, aby sa presadili.

P. Mihók: Základné plusy vidím najmä v tom, že široký priestor únie sa stane aj slovenským priestorom a európske hodnoty v politike, ekonomike a v sociálnej oblasti budú v krátkom čase aj hodnotami slovenskými.

Integračné mínusy?

E. Kukan: Žiadne zásadné integračné mínusy pre mňa ako ministra zahraničných vecí nevidím. Možno by sa dalo povedať, že s ohľadom na spoločnú zahraničnú a bezpečnostnú politiku EÚ bude SR musieť prihliadať ešte vo väčšej miere ako doteraz na spoločnú zahraničnopolitickú líniu EÚ. Z praktického hľadiska sa veľa nezmení, pretože už teraz koordinujeme naše stanoviská s členskými a kandidátskymi krajinami. Navyše, ako som povedal, na prijímaní spoločných línií sa bude podieľať aj SR. Ako negatívum by som možno označil latentné nebezpečenstvo zvyšujúcej byrokracie, ktorá asi vyplynie z potreby užšej koordinácie v rámci únie s dvadsiatimi piatimi členmi.

L. Vaškovič: Skôr ako o mínusoch by som hovoril o tom, že veľa krokov budeme musieť urobiť v pomerne krátkom čase. Mám na mysli potrebné štruktúrne zmeny v inštitúcii, vyplývajúce zo smerníc EÚ. Poistenie proti krátkodobým komerčným rizikám podľa EÚ nesmie poskytovať štát. V relatívne krátkom období bude potrebné vybrať optimálny model riešenia. Do úvahy prichádza vyčlenenie týchto činností pod dcérsku spoločnosť a následný vstup akcionárov do tejto spoločnosti. Vytvorenie dcérskej spoločnosti nevyžaduje zásah do zákona, lebo súčasne platný zákon umožňuje takýto krok.

L. Lopatka: Firma Kappa Štúrovo je súčasťou nadnárodnej skupiny Kappa Packaging, pôsobí v nadnárodnom biznise, zamestnanci sú súčasťou rôznych medzinárodných tímov. Za danej situácie neočakávam žiadne výrazné mínusy s výnimkou skutočnosti, že dočasne konkurenčná výhoda, ktorú máme (cena pracovnej sily), pomíne. Verím, že keď tento stav nastane, firma Kappa bude dostatočne pripravená, nakoľko na tom systematicky pracujeme od roku 1998. Firmy, ktoré sa spoliehajú, že „všetko stihnú“ po vstupe do EÚ či tesne predtým, sa mýlia tak výrazne, že sa im to stane osudným. K integračným mínusom (krátkodobým) nesporné bude patriť ďalšie prehlbenie nezamestnanosti, a tým i ďalšia dezilúzia tej časti obyvateľstva, ktorá sa naivne spolieha na zázrak.

P. Mihók: Riziká vidím v tom, že mnohí schopní pracovníci, odborní aj jazykovo európsky pripravení, sa môžu od nás pohnúť do finančne a spoločensky motivujúcejšieho prostredia krajín súčasnej európskej päťnástky. Preto SR do budúcnosti nemôže zostať krajinou lacnej pracovnej sily.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

E. Kukan: Výzvy pre našich obyvateľov vyplývajú z nových príležitostí. Pred každým sa otvoria nové možnosti a dimenzie v uspokojovaní profesionálnych, osobných alebo duchovných met. Dňom vstupe SR získa prístup k jednotnému trhu s vyše 450 miliónmi obyvateľov. Je to trh náročný, plný konkurencie, ale aj trh rozmanitý, s veľkou kúpyschopnosťou. To je výzva pre každého slovenského výrobcu alebo poskytovateľa služieb. Obdobne možno hovoriť o ďalších oblastiach, napríklad o prístupe k vzdelaniu, vedeckým poznatkom, know-how, prírodným krásam alebo kultúrnejmu bohatstvu a duchovnému obohateniu v tejto oblasti. Bude len na každom z nás, ako sa ponúkaných šancí chopíme.

L. Vaškovič: Jednoznačne áno, pre šikovných je to príležitosť lepšie sa uplatniť, pre menej aktívnych výzva, aby sa zvýšili obrátky, aby sa uplatnili. Obe tieto skupiny musia vytvoriť podmienky pre dôstojný život tým, ktorí nie sú ekonomicky aktívni.

L. Lopatka: Nesporne áno. Kto sa chce uplatniť, mal by na sebe trvalo pracovať. Je to výzva najmä pre mladú generáciu.

P. Mihók: Hlavnou výzvou pre každého z nás sú tradičné európske hodnoty. Európa je jednou z kolísk svetovej vedy, technických inovácií, kultúry, demokracie. Rešpektujúca dýchajú národov, jazykov, histórie či zvykov a obyčaji. V tom je jedinečnosť Európy ako geografického, spoločenského či politického priestoru.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom aj v profesionálnom živote?

E. Kukan: Členstvo v únii ovplyvní život každého z nás. Chcem zdôrazniť, že vstupom do EÚ nenastane zrazu na Slovensku blahobyt, ako si to možno niektorí predstavujú. Nároky na nás kladené budú oveľa väčšie, ale to je správne. Je potrebné sa popasovať s realitou dnešných dní a s výzvou, ktorá pred nami stojí v prospech ďalšej, rozhodne perspektívnej budúcnosti pre Slovensko. Chceme byť súčasťou novej, modernej, formujúcej sa Európy. Rozhodne nechceme a nemienime zostať bokom od týchto procesov. Príklad Portugalska a niektorých ďalších krajín, ktoré po vstupe do EÚ zaznamenali postupne výrazný ekonomický progres, hovorí najlepšie sám za seba. Pre mňa členstvo Slovenska v únii bude znamenať pocit dobre vykonanej práce. Pociť, že človek nesedel nadarmo jeden a pol funkčného obdobia v kresle ministra zahraničných vecí, ale že sa mu podarilo urobiť niečo pre tento štát, ktorý si vytýčil ako prioritu to, že chce byť súčasťou zjednotenej a rozšírenej Európy. To je jednoducho ničím nezameniteľná chvíľa, keď sa tvrdo odrobená práca premení na ten povestný kusok sladkého koláča, ktorý si človek môže konečne v pokoji, aspoň na chvíľu, vychutnať. Členstvo v únii bude zároveň znamenat, že sa vzdáme časti svojej suverenity v prospech spoločnej Európy, že budeme musieť presadzovať svoje národné záujmy spolu s ďalšími členskými štátmi a zároveň hľadať kompromisy pre spoločné riešenia. No a členstvo sa dotkne nielen môjho osobného života, ale každého z nás. Skôr či neskôr v tej či onej podobe. Veď ako členovia EÚ budeme napríklad perspektívne poberať platy či dôchody v eurách, postupom času po vstupe do schengenského priestoru sa u nás zrušia hranice s ďalšími členskými krajinami, čím sa napríklad vyhneme dlhým radom pri cestách do Rakúska, ktoré sa tam niekedy tvoria a podobne.

L. Vaškovič: Som presvedčený, že áno. Pozitívum vidím po určitom období prispôsobenia sa vo zvýšení kvality života (nemyslím tým finančnú stránku). A zvýšenie kvality života vidím v osobnom i profesionálnom živote.

L. Lopatka: Predpokladám, že nie a ak, tak iba v pozitívnom zmysle slova. Aj tu však platí „nikdy nehorov nikdy“.

P. Mihók: Osobne sa už dlhší čas pohybujem v priestore únie, mám svoje skúsenosti s negociačným procesom ako hlavný vyjednávač Dohody o pridružení SR k EÚ či ako viceprezident Eurochambres so sídlom v Bruseli alebo z iných „európskych“ pozícií. V mojom prípade dôjde k legalizovaniu mne vlastného európanstva.

Peter Kasalovský
Snímky archív NEF

Poučme sa zo súčasnej únie

Anketa Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Áno na Európskej únii pokračuje prezentáciou názorov **Ivana Šestáka, predsedu predstavenstva Doprastav, a. s., Bratislava, Jána Líška, viceprezidenta SCP, a. s., Ružomberok a prezidenta Zväzu celulózo-papierenského priemyslu SR, Lubomíra Dubeckého, riaditeľa pre SR, CRA RATING AGENCY, a. s., Júliusa Tótha, predsedu predstavenstva GPA, a. s., a Petra Višňovského, generálneho riaditeľa Pastorkal, a. s., Nové Zámky. Toto vydanie ankety podporuje a. s. SK INVEST.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

I. Šesták: Predpokladám, že v referende sa pre vstup SR do EÚ vyjadrí viac ako 60 % obyvateľov.

J. Líška: Očakávam pozitívny výsledok, treba však povedať, že zo strany štátnych orgánov a politických strán nie je dostatočná vysvetľovacia kampaň. Predpokladám, že sa tak stane v najbližšom čase.

L. Dubecký: Slovenská republika sa nachádza v Európe a patrí do Európy. Tento fakt určite chápe aj väčšina našich obyvateľov, a preto si myslím, že sa pozitívne vyjadrí k integrácii SR do EÚ. Podľa môjho názoru náš vstup do EÚ podporí 60 až 65 % oprávnených občanov SR.

J. Tóth: Hoci sa do referenda môže všetci zmeniť, som presvedčený, že občania SR sa už dávnejšie rozhodli pre Európu, čo znamená, že referendum bude úspešné aj čo do počtu zúčastnených občanov, aj čo do kladného počtu hlasov, čo odhadujem na 72 %.

P. Višňovský: Som presvedčený, že referendum bude úspešné ako prvý v histórii Slovenskej republiky s odpoveďou ÁNO pre vstup do Európskej únie. O prioritě a názore občanov ma presvedčili výsledky parlamentných volieb v roku 2002, ktoré chápem ako určitú odpoveď na túto otázku. V súčasnosti ma znervózňuje pomerne laxný prístup vlády, ktorá si myslím podceňuje túto otázku, ale ešte viac politikárčenie a neserióznosť, kritický prístup lídrov politickej strany Smer. Takýto prístup môže mať za následok nie pozitívny, ale negatívny vplyv na tento problém.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji roku 2004?

I. Šesták: Myslím, že časový plán rozšírenia EÚ bude dodržaný a Slovensko sa v máji 2004 stane jej členom.

J. Líška: Harmonogram prac a krokov je dosť napätý. Na jednej strane musia určité kroky spraviť kandidátske krajiny. Na druhej strane sa Európska únia stále vyvíja. Predpokladám, že rok 2004 je vcelku reálnym rokom na rozšírenie únie o kandidátske krajiny.

L. Dubecký: Myslím si, že vývoj v krajinách, ktoré boli odsúhlasené na rozšírenie EÚ, je nezvrátny. Muselo by sa stať naozaj niečo veľmi mimoriadne (a to na strane jednej - kandidátskych krajín alebo druhej - EÚ), aby sa tento proces zastavil, prípadne zvrátil.

J. Tóth: Keďže svet, teda i Európa sa v súčasnosti zaoberá Irakom (a nevím ešte dokoedy), myslím si, že to bude v máji 2004. Podľa predstaviteľov štátov súčasnej EÚ chcú tento proces zvládnuť v termíne a nechcú ho umele predĺžovať.

P. Višňovský: Myslím, že to bude v máji 2004. Nie som však presvedčený, že termín je najdôležitejší, rozhodujúci je obsah, ktorý bude nasledovať.

Áká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

I. Šesták: Veľa závisí od vývoja situácie v Iraku, ale napriek tomu si myslím, že Európa sa i v rámci EÚ bude deliť na štáty inklinujúce k politike USA a na skupiny štátov s tvrdším postojom k USA.

J. Líška: Myslím si, že je načase, aby si šéfovia európskych krajín uvedomili dôležitosť Európy, jej históriu, ale aj možnosti, keď sa dohodlo spojenie do jedného celku. Podľa môjho názoru sa zjednotením Európy dosiahnu tieto dve zásadné záležitosti, a to: využitie synergického efektu v rámci Európy medzi jednotlivými krajinami a ich vzájomná podpora v ďalšom ekonomickom a sociálnom rozvoji s cieľom zlepšiť sociálne podmienky obyvateľov európskych krajín. Zároveň dôjde k vytvoreniu určitej protiváhy Európy voči USA, čím nastanú tvr-

dšie podmienky vo vzájomnom súťažení či už na americkom, európskom, ale aj na ďalších tretích trhoch. Súťaž je a bude hnacím motorom ďalšieho rozvoja oboch týchto veľkých zoskupení.

L. Dubecký: Vznik EÚ má svoju podstatu v tom, aby vznikla protiváha USA, a to teritoriálne, ekonomicky, počtom obyvateľov atď. Takže vstupom ďalších krajín Európy do EÚ sa táto vízia opät' viac naplní a USA bude mať silnejšieho konkurenta. Vážnym vplyvom na vzájomný vzťah Európy a USA môže byť vznik prípadného vojenského konfliktu v Iraku, ktorého možná hrozba už teraz rozdelila Európu na dva proti sebe názorovo odlišné tábory.

Ivan Šesták

Ján Líška

Lubomír Dubecký

Július Tóth

Peter Višňovský

J. Tóth: Myslím si, že tento vzťah bude závisieť od výsledkov hlasovania o Iraku v Bezpečnostnej rade. Ale bez ohľadu na výsledky hlasovania najbližšie roky budú zložit' hlavne pre malé štáty, ktoré podporili USA vo vojne proti Iraku, teda aj pre SR. Držím palce našej diplomácii, aby zvládla tento stav bez straty kvetinky.

P. Višňovský: Je to zložitá otázka, na ktorú je mimoriadne komplikované odpovedať. Dynamika vývoja je neúprosná, ale je to predovšetkým otázka ekonomických záujmov. Veľký vplyv bude mať rozuzlenie irackej krízy. Európa sa musí zjednocovať aj z dôvodu vytvorenia čo najsilnejšieho ekonomického celku, ktorý dosiahne v globálnom svete čo najväčšiu silu. Súčasná nevyvážená sila Spojených štátov sa mi nepáči.

Zaznamená Európska únia dovedy „vnútornú reformu“?

I. Šesták: Predpokladám, že ešte nie.

J. Líška: Európska únia sa neustále vyvíja. Predovšetkým v posledných rokoch je tento vývoj veľmi rýchly a dynamický. Vlastne Európska únia je v každom roku iným zoskupením. Vnútorná reforma Európy je veľmi dôležitá z hľadiska vytvorenia a fungovania mechanizmu. Keď sa pozrieme na Slovenskú republiku, ktorá existuje viac ako desať rokov, vidíme mnohé rezervy vo fungovaní mechanizmu, a to je štát, ktorý má málo cez päť miliónov obyvateľov. Čo potom veľká Európa? Tie vzťahy sú oveľa zložitejšie a aj vnútorné fungovanie si vyžaduje nesmierne veľa diskusií, aby bolo rozhodnuté o optimálnom spôsobe fungovania v tej-ktorej oblasti. Teda Európa do rozšírenia vykoná určitú vnútornú reformu, ale aj táto vnútorná reforma nebude vykonaná do konca. Bude sa vyvíjať aj po vstupe SR do Európskej únie.

L. Dubecký: Vstupom nových krajín do EÚ sa určite bude musieť zmeniť aj jej organizačná, riadiaca, výkonná či technická štruktúra. Každý nový štát okrem svojich povinností a práv bude mať aj svoje požiadavky. A tie bude musieť EÚ rešpektovať. Samostatnou otázkou môže byť seba-reflexia krajín EÚ a zhodnotenie súčasného vplyvu, prípadne posilňovania vplyvu centrálnych orgánov v Bruseli.

J. Tóth: Bez vnútornej reformy by EÚ už nebola dynamicky sa rozvíjajúcou ekonomicko-politickou formáciou. Globalizácia ekonomiky sveta vyžaduje aj politické zmeny v EÚ, ktoré budú musieť viesť k „vnútornej reforme“. Bude to však pre mnohé štáty, ale hlavne pre mnohých politikov, ťažká a zložitá otázka.

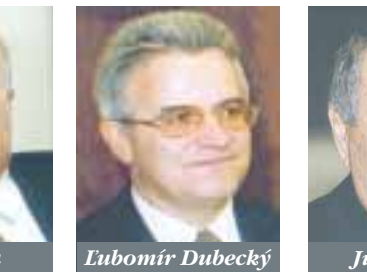
P. Višňovský: Vnútorná reforma je bezprostredne podmienkou kvalitnej činnosti. Jej šírka, rozsah a časový nábeh bude ešte zamestnávať politické špičky. Veď keď už nič iné, také obrovské zvýšenie členov prirodzene musí mať za následok zmenu systému riadenia.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

I. Šesták: Ako sa po teroristickom útoku 11. septembra 2001 zmenil svet, tak nevyhnutne budú prebiehať zmeny aj v EÚ. Vnútorné mechanizmy EÚ sa v tejto situácii musia postupne prispôbiť. Vzhľadom na nejednotnosť názorov však tento proces potrvá zrejme dlhšie, ako únia pôvodne predpokladala.

J. Líška: Tak ako som sa vyjadril k predchádzajúcej otázke, Európa sa dynamicky mení a bude sa meniť. Predovšetkým sa bude vyvíjať jej vnútorné fungovanie, ale aj zahraničný obchod a politické vzťahy aj po vstupe do únie. Predpokladám, že zmeny budú pozitívne a budú znamenať vytvorenie lepších a lepších podmienok na optimálne fungovanie podnikateľských subjektov a lepšie podmienky života občanov Európy z pohľadu ekonomického a sociálneho zabezpečenia.

L. Dubecký: Logicky po vstupe nových krajín do EÚ už to nebude tá istá EÚ, lebo sa rozšíri územie, hospodársky atď. Určité zmeny bude musieť podstúpiť EÚ aj v súvislosti s rozdiel-

nom vzájomnou úrovňou jednotlivých ekonomík vstupujúcich štátov a oproti priemeru EÚ. Významný vplyv na zmenu v EÚ môže mať aj stále silnejší názor euroskeptikov. Podstata EÚ však zostane zachovaná.

J. Tóth: Nepredpokladám, že to bude tá istá EÚ. Myslím si, že EÚ speje k inému politickému modelu a keď v rámci globalizácie sveta bude chcieť byť úspešná, asi bude musieť niečo zobrať z politického modelu USA.

P. Višňovský: Myslím si, že súčasnosť určite nie, veď tá istá by bolo praktické zastavenie vývoja spoločnosti ako takej.

Áká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

I. Šesták: Pokiaľ Slovensko nevyužije úzku spoluprácu s krajinami V4 v rámci EÚ, bude naša pozícia veľmi slabá.

J. Líška: Na jednej strane je Slovensko malým štátom, ktorý so svojim počtom obyvateľov a ekonomickou silou nemôže zásadne ovplyvniť vývoj Európskej únie. Na druhej strane bude veľmi záležať od čelných predstaviteľov Slovenska, predovšetkým od vlády, parlamentu, ale aj prezidenta a poslancov volených do európskeho parlamentu, či sa Slovenská republika stane rovnocenným partnerom nielen pri diskusiách, ale aj pri rozhodnutiach, ktorými sa budú riešiť problémy. Sila krajiny je daná nielen matematickým zlomkom ekonomickej sily krajiny voči celku, ale predovšetkým schopnosťou ľudí, zástupcami, vládnymi činiteľmi, poslancami, ktorí dokážu diskutovať so zástupcami veľkých štátov EÚ silou argumentov rovnocenne tak, aby nás Európa musela brať do úvahy.

L. Dubecký: Reálna pozícia SR v EÚ bude úmerná 5,3-miliónovému počtu obyvateľov Slovenska. Presadenie záujmov SR a využitie pozitívnych dosahov bude závisieť od schopnosti a síkvnosti vládnych predstaviteľov a zástupcov v EÚ presadzovať naše potreby a záujmy v spolupráci s ostatnými zástupcami krajín vstupujúcich do EÚ. Sme skrátka odkázaní na spoluprácu s ostatnými integrujúcimi sa krajinami.

J. Tóth: Veľmi by som sa tešil, keby bola aspoň taká, aká je pozícia porovnateľného malého štátu v USA. Ale to všetko ukáže výsledok reformy.

P. Višňovský: Formálna pozícia Slovenskej republiky bude zodpovedať príslušnému rokovaciemu poriadku, ale v reálnom svete bude vždy zodpovedať našim vyjednávacím schopnostiam a kvalifikovanosti. Postupne sa bude vyvíjať, ovplyvňovaná konkrétnymi podmienkami a bude zrejme etapovitá, veď tu budú rôzne milníky, niektoré väčšie, niektoré menšie, napríklad prijatie Schengenských podmienok, prístupenie k menovej únii a pod. Každý z nás si musí uvedomiť, že sa musíme prispôbovať a pružne meniť v reálnom čase. Mladí majú obrovskú šancu, ale za najväčšiu ťažkosť považujem nedostatočnú jazykovú vybavenosť našich ľudí.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

I. Šesták: Očakávam od vstupe do EÚ zvýšenie rešpektovania pravidiel únie, do ktorej vstupujeme. V našej sfére to znamená, že očakávame transparentné súťaže nielen v súťažiach,

keď sa na vyhodnocovaní podieľa EIB či zástupcovia fondov PHARE alebo ISPA.

J. Líška: Aj keď SCP svojim kopírovaním a ofsetovým papierom je dnes konkurencieschopným špičkovým európskym výrobcom, je potrebné povedať, že jednotný európsky trh je pre nás maximálne zaujímavý. Navyše tento trh bude do určitej miery zhomogenizovaný, pretože na ňom budú platiť postupne rovnaké pravidlá a zásady. Rovnaké normy budú platiť aj v iných oblastiach každodenného života, čo je z hľadiska súťaže na trhu, ale aj súťaže všeobecne, veľmi potrebné. Môže dôjsť k uvoľneniu pohybu obyvateľov jednotlivých štátov, čo je nevyhnutným predpokladom

na ďalší rozvoj vzdelania v jednotlivých regiónoch či už cudzích jazykov, predovšetkým anglického, ale aj odborných znalostí. Ďalej bude používaná jednotná mena v celej Európe, čo vytvorí lepší predpoklad na ekonomický rozvoj každej krajiny. Tiež predpokladám, že po určitom čase dôjde k vyrovnaniu úrovne jednotlivých regiónov v rámci Európskej únie, čím sa posilní spotrebiteľská sféra, čo bude ďalším impulzom na rozvoj ekonomiky a techniky Európy. Tieto vplyvy považujem za rozhodujúce.

L. Dubecký: Naša ratingová agentúra CRA Rating Agency, ktorá pôsobí len ako šiesta afília na svete jednej z najstarších ratingových agentúr Moody's, vníma pozitívne integráciu SR do EÚ. Svojou činnosťou chce prispieť k vybudovaniu štandardného ekonomického prostredia a finančného a kapitálového trhu. Jej zámerom je pomôcť hodnoteným subjektom získať lepšie úverové podmienky, ľahší prístup k získaniu strategických investícií a ich prezentácii na svetových finančných a hospodárskych trhoch.

J. Tóth: V možnostiach pôsobenia na širšom európskom trhu, ktorý má stabilnejšie ekonomické pravidlá, ako je to u nás.

P. Višňovský: Plusov, myslím si, je oveľa viac ako záporov. Postupné vyrovnávanie úrovne bude prirodzené a samozrejmé, a postupne z toho vyplývajú iné pozície k vonkajšiemu svetu.

Integračné mínusy?

I. Šesták: Vzhľadom na cenu pracovnej sily na Slovensku neočakávam z dôvodu integrácie do EÚ žiadne výraznejšie mínusy pre naše aktivity.

J. Líška: Samozrejme, s týmto vývojom súvisia určité riziká, ktoré na jednej strane závisia od spôsobu integrácie, ale na druhej strane aj od toho, či sú obyvatelia Slovenska pripravení na tvrdý konkurenčný boj. Z tohto pohľadu je veľmi potrebné, aby sme eliminovali riziká, ktoré môže priniesť spôsob integrácie, aby každý krok bol spravý so 100-percentnou istotou a aby to nebol krok do tmy. Tu vidím veľké riziko, pretože jednotlivé ministerstvá nevidia niekoľko krokov dopredu, ale vždy sa správajú tak, ako by ich čakal len ten najbližší krok, ktorý v súvislosti s Európskou úniou vykonajú. Je predovšetkým potrebné hovoriť o rizikách, ktoré súvisia:

- Obyvatelia SR žijú v trhovom prostredí len niekoľko rokov, a aj to v mnohých oblastiach ešte stále pôsobia monopolní dodávateľmi a nie je vytvorené trhové prostredie (napríklad energia).

- Potrebná je komunikácia s okolitým svetom, pričom sa vyžaduje aktívna znalosť minimálne jedného, dvoch alebo troch cudzích jazykov, predovšetkým anglického. Bez znalosti cudzích jazykov nie je možná skutočná integrácia do Európskej únie.

- Predovšetkým obce, ale aj mnohé mestá nie sú pripravené z pohľadu terciárnej sféry na život v Európskej únii. Porovnajme len problematiku pitnej vody alebo odkanalizovanie odpadových vôd. Tak by sme mohli pokračovať ďalej, pretože otázok rizík pre Slovensko je veľmi veľa. Je, samozrejme, na vláde a parlamente a na každom obyvateľovi Slovenska minimalizovať tieto riziká.

L. Dubecký: Keďže naša agentúra vstúpila na slovenský trh práve s

cieľom pomôcť našim hospodárskym subjektom a štandardizovať finančné a ekonomické prostredie na pomery európske a svetové, nevnímame z nášho pohľadu integračný proces negatívne. Na Slovensko bude mať integrácia do EÚ iste aj určitý negatívny vplyv, ale musíme robiť všetko preto, aby plusy vždy prevážovali mínusy.

J. Tóth: Myslím si, že je to hlavne „nepripravenosť“ tak ľudí, ako aj riadiacich pracovníkov v spoločnostiach, nehovoriac už o štátnej administratíve.

P. Višňovský: Myslím si, že nejaké mimoriadne mínusy nie sú, ale určite sa postupne stratia výhody, ktoré v súčasnosti máme, nižšie náklady pracovnej sily, energií a podobne. Vyžaduje to následne absolútne racionálnu prácu čo najefektívnejšími výstupmi. Bez Európskej únie si to však neviem predstaviť. Izolovaný ostrov-štát, nemá žiadnu šancu úspešne napredovať.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

I. Šesták: Integráciu do EÚ jednoznačne vnímame nielen ako výzvu, ale hlavne ako obrovskú šancu pre nás. Záleží v rozhodujúcej miere na nás samotných, ako ju využijeme.

J. Líška: Ide tu o oblasti, ktoré sú pre každého z nás na jednej strane veľmi dôležité, na druhej strane sú to nové oblasti pôsobenia, a teda každý obyvateľ by to mal chápať ako výzvu pre seba a pre svoje okolie, nielen v podnikaní, ale aj v iných sférach.

L. Dubecký: Jednoznačne áno. Musíme sa poučiť a vyvarovať všetkého negatívneho a zlého, čoho sa dopustili krajiny už v EÚ integrované a využiť všetky pozitívne kroky a skúsenosti a aplikovať ich na naše pomery. Môže nám to podstatne pomôcť v našej čim skoršej integrácii a priblížení sa k hospodárskym úspechom krajinám.

J. Tóth: Dajú, ešte máme trochu času, ale nie veľa a verím, že mladá generácia to využije. Naš plač nad biedou, často podporovaný aj masovo-komunikácnymi prostriedkami, musí vystriedať snaha o lepšie krytie podporené využitím vlastných síl a schopností.

P. Višňovský: Výziev je mnoho, medzi hlavné patrí konkurencieschopnosť našej ekonomiky.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom aj profesionálnom živote?

I. Šesták: Vzhľadom na skutočnosť, že ako veľká stavebná firma v oblasti budovania dopravnej infraštruktúry sa už veľa rokov pohybuje v prostredí otvorených medzinárodných tendov, vstup do únie v tomto smere neprinesie pre nás výraznejšiu zmenu. Je však potrebné byť pripravení (získaním potrebných certifikátov, oprávnení a výchovou technických i rečovo zdatných manažérov), aby sme boli po zvýšení obmedzení, vyplývajúcej z voľného pohybu pracovnej sily, schopní konkurovať i na výplech západoeurópskych trhoch. Nesmieme tiež podceňovať recesiu stavebníctva v západoeurópskych krajinách a byť konkurencieschopní voči tlaku veľkých firiem na našom teritóriu.

J. Líška: Tak, ako som už konštatoval, SCP vyváža asi 90 % svojich výrobkov na export, a teda naše výrobky a služby musia už dnes spĺňať podmienky pre odberateľov, ktoré sú v Európe bežné a samozrejmé. Členstvo SR v EÚ prehlbí naše možnosti posilniť pozície kopírovacích a ofsetových papierov na európskom trhu papiera. Teda chápeme vstup SR do Európskej únie ako ďalšiu výzvu k prosperite SCP.

L. Dubecký: Som presvedčený, že určite. Našou integráciou do EÚ sa nám všetkým otvárajú úplne iné obzory a možnosti vo všetkých sférach. Len by som bol veľmi rád, keby tých negatívnych sprievodných javov a dosahov na nás bolo čo najmenej.

J. Tóth: Ani veľmi nie. Ak sa hlásite k riešeniu dlhodobého a trvalého, nemôže byť prekvapivá realita, o ktorú ste sa snažili. A ak vás prekvapí, tak ste s tou myšlienkou nepracovali úprimne. Zmena nastane možno v tom, že už sa nebudem musieť obávať toho, že by moji vnuci museli žiť v štáte, kde vládne diktatúra proletariátu.

P. Višňovský: Myslím si, že ani nie, lebo na požiadavky a systém práce sme pripravení, sme totiž spoločným partnerom s renomovaným talianskym výrobcom chladniacich zariadení pre obchody, reštaurácie a pod.

Peter Kasalovský

Národne jedineční Európania

Anketa Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Á n o Európskej únii pokračuje dnes názormi **Jána Badžgoňa, generálneho riaditeľa a predsedu predstavenstva Castor & Pollux, a. s., Jozefa Paczelta, starostu mestskej časti Bratislava-Devín a Vladimíra Valacha, výkonného riaditeľa Asociácie bánk.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

J. Badžgoň: Oficiálne politické miesta musia vyvinúť mediálne úsilie, aby ľudia prišli odovzdať svoje hlasy. Pôjde totiž o ďalšie z radu referend, pričom tie predchádzajúce boli vyhlásené za neplatné, lebo nedosiahli potrebnú 50-percentnú účasť. Mnohí, nie celkom nesprávne, očakávajú zásadné zmeny v doterajšom hodnotovom rebríčku každodenného života, čo, prirodzene, svisí so vstupom do eurozóny, rešpektovaním kritérií v súvislosti so štátnym dlhom, mierou inflácie, deficitom štátneho rozpočtu. Nesúhlas so vstupom by mal za následok znemožnenie čerpania 1,5 miliardy eur z fondov únie, spomalenie hospodárskeho rastu a tiež hospodársku a politickú izoláciu. Uvedenie si tejto jedinečnej a neopakovateľnej možnosti musí byť tým činiteľom, ktorý dá smer pri rozhodovaní. Jednoznačný a demonštratívne jednotný signál za vstup už do Bruselu vyslala aj NR SR. Som presvedčený, že najmä mladá a stredná generácia sa vysloví pozitívne a niekoľkoročný proces bude úspešne ukončený.

J. Paczelt: Špecializované agentúry a ich prieskumy o účasti a výsledku referenda o našom vstupe do EÚ sú optimistické. Preto im teda neverím, keď navyše sú v súlade so záujmami nášho štátu? Isteže, prieskum je jedna vec a realita iná vec, najmä v súvislosti s možnými turbulentiami na svetovej, no i slovenskej politickej scéne. Takže, iniciatíva Hospodárskeho denníka, snaha o pozitívne, takpovediac eurooptimistické myslenie je namieste.

V. Valach: Výsledok referenda by mal byť jednoznačne pozitívny, ale vo vysvetľovacej kampani by sme mali viac diferencovať podľa toho, či ide o mladých alebo staršiu početnú generáciu na dôchodku, či ide o jednotlivý región a pod., pretože naša spoločnosť je už značne diverzifikovaná z hľadiska vízie Slovenska, životnej úrovne i životných perspektív. Viac ako o výsledok referenda mám určité obavy o účasť na referende, preto aj tomuto aspektu bude potrebné venovať v predprípravách mimoriadnu pozornosť.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

J. Badžgoň: Úmorný proces predvstupových rozhovorov bol ukončený na summite v Kodani v decembri minulého roku a teraz je na desiatich krajinách, aby sa vyrovnali s konkrétnymi finančnými podmienkami. Boj o peniaze je na konci, jednotlivé vlády teraz riešia finančné rámce pre využívanie prostriedkov zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu na skrátené programovacie obdobie 2004 - 2006. Pritom ešte pred piatimi rokmi by niekto ťažko uveril, že Slovensko reálne dobehne prvú skupinu krajín a koncom roku 2002 bude v cieľi predvstupových rokovaní, pripravené na pristúpenie k definitívnej dohode o podmienkach členstva. Prístupové zmluvy budú podpísané v apríli v Aténach, následne budú postupne Európskemu parlamentu na jednotlivé posudzovanie a do mája 2004 by mali byť zmluvy ratifikované. Z dnešného pohľadu si myslím, že k rozšíreniu príde v očakávanom májovom termíne 2004, no všetko ešte závisí od posudzovania jednotlivých zmlúv.

J. Paczelt: Ja zatiaľ nevidím nijaký dôvod, aby sa nedodržel dohodnutý termín rozšírenia EÚ, máj 2004. My potrebujeme Európu, ale dovolím si tvrdiť, že aj Európa potrebuje nás. Nie, nechcem parafrázovať amerických politikov, ktorí rozdeľujú Európu na starú a novú, vonkoncom už nie z dôvodov, pre ktoré to robia. Napriek tomu, my sme súčasťou tej Európy, v ktorej ešte ideály, a to napriek všetkému, majú svoju rolu v zápase s „hmotou“. Jedným slovom, Európa nás potrebuje na okysličenie svojho tela.

V. Valach: Jednoznačne áno, ale mali by sme pokračovať v intenzívnej kampani v členských krajinách EÚ a ich regiónoch vo vysvetľovaní prínosov SR pre EÚ, to znamená, že pri-

oritou musí byť naďalej pre naše veľvyslanectvá posilňovať dobré meno a vytvárať priaznivý obraz Slovenska v zahraničí. Tentokrát sústredene najmä v členských krajinách EÚ.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

J. Badžgoň: Osobne si nemyslím, že hospodársky rast v novej Európskej únii bude v roku 2004 na úrovni USA. Jej kreovaním sa vytvorí nové, vyše 450-miliónové spoločenstvo, zoskupenie jednotlivých národov. Tento komplex nemá ani nebud mať charakter jedného štátu. Okrem toho, spolupráca s USA bude nevy-

Ján Badžgoň

Jozef Paczelt

Vladimír Valach

hnutnosťou, mám na mysli NATO. Predstavitelia EÚ zdôrazňujú zväzovanie projektu obrany a vybudovania kapacít, ktoré budú určené na autonómne rozhodovanie tam, kde nie je zapojené NATO ako celok. Európska obrana zostane aj naďalej úzko spojená aj závislá od finančných prostriedkov, ktoré sem z USA plynú. Bez nich sú iba ťažko predstaviteľné také náročné operácie na európskom kontinente, ako bolo na príklad Kosovo. EÚ zatiaľ nemá skutočnú spoločnú obrannú a zahraničnú politiku, avšak náklady na jej vybudovanie sú nad jej momentálne možnosti.

J. Paczelt: Myslím, že Európa ostane Európou a Spojené štáty Spojenými štátmi, a to bez ohľadu na možné „turbulencie“ vo svetovej politike i na možný a možno osudový konflikt na Blízkom východe. Amerika je akýmsi mladším dieťaťom Európy, ktoré v mnohom prerástlo Európu. Tak či onak, záujmy Európy a Ameriky sú a ostávajú v mnohom spoločné, ale zároveň i rozdielne tak, ako sú podobné a zároveň rozdielne kultúrne a historické východiská oboch kontinentov. Napriek všetkému, niet dôvodov obávať sa, že by sa vzťahy medzi EÚ a USA výrazne zhoršili. Netrvdím ani, že budú lepšie. Dúfam, že najbližšie týždne ich prívetivými nenaštrbia. Zdá sa, že naše Slovensko je akoby medzi dvoma mlynskými kameňmi. Mój názor je taký, že by sa mohlo správať aj diplomatickejšie, ak keď veľký manévrovací priestor nemáme.

V. Valach: USA sú jednoznačne zatiaľ jedinou supervelmocou. V druhej svetovej vojne USA výrazne prispeli k víťazstvu nad fašizmom. Svojím Marshallovým plánom pomohli k povojnovej obnove západnej Európy a jej nasmerovaniu na trajektórii vysokého hospodárskeho rastu a konjunktúry v 50. a 60. rokoch. V súčasnosti je obrovský priestor pre spoluprácu medzi USA a Európou nielen v ekonomickej oblasti, nielen pri obhajobe spoločných hodnôt, ale aj pri zvýšenej zodpovednosti za riešenie globálnych problémov. USA sú najdôležitejším „hráčom“ v globalizácii, ktorý najviac získava na tomto procese. Preto úsilie Európy o jej integráciu možno považovať za anticipáciu odpovede na výzvy globalizácie. Presvedčil som sa o tom pri návšteve montážnej fabriky na airbusy v St. Nazaire, kde pri výrobe tohto superlietadla sa muselo spojiť šesť veľkých európskych krajín, aby mohli konkurovať americkému DC.

Zaznamená Európska únia dovedy „vnútornú reformu“?

J. Badžgoň: Je prirodzené, že takéto zoskupenie sa neustále vyvíja. Na jednej strane sú zmeny podmienené samotným fungovaním Európskej únie, na druhej strane nevyhnutnosť zmien so sebou prinášajú prístupujúce krajiny. Po prvý raz v dejinách dochádza k spojeniu dvoch, ešte donedávna rozdielných, politických táborov. Nemôžeme očakávať, že národy, ktoré pred 13 rokmi „budovali socializmus“, za tento dejinný krátky čas obrátia svoje myslenie, názory a presvedčenie, a s okamžitou platnosťou a definitívne sa prikloniu k myšlienke jednotného európskeho trhu. Zároveň treba mať na pamäti, že mnohomiliónový obchodnopolitický priestor, ktorý bude mať 25 členov, by mal následne zjednotiť a

sprehľadniť svoje fungovanie. S touto predstavou už v decembri minulého roku vystúpil v Bruseli aj šéf Európskej komisie Romano Prodi. Hlavné výčítky súčasných „euroobčanov“ smerujú k nedostatku demokracie, proti rozsiahlej a zložitej európskej právnej úprave ako aj komplikovanej inštitucionálnej základni. Rozdiel zostáva v pohľade na prostriedky, ktorými by sa tieto „nedostatky“ v Európskej únii odstránili. Na jednej strane tu máme myšlienku akéhosi prezidenta EÚ, na druhej strane polročnú rotáciu predsedníctva pre summit. Myšlienka na vytvorenie štátu prezidenta mi dnes pripadá pred-

časná. Viem si ale predstaviť stav, keď Európska komisia bude skutočným výkonným orgánom a jej predseda bude volený Európskym parlamentom a nie vyberaný vládami členských štátov.

J. Paczelt: Vieme, že vnútorná reforma EÚ je podmienkou jej rozšírenia a po hlasovaní v Irsku jej nič nebráni. Európsky konvent však pripravuje ďalšiu, hlbšiu zmenu v štruktúrach orgánov EÚ a ich právomoci. Ja to vidím tak, že stojí proti sebe dve koncepcie: viac centralizovaná a viac decentralizovaná. Celkom prirodzene, malé štáty, vrátane budúcich členov, teda i Slovenska, sú proti prívlekej centralizácii rozhodovania v EÚ, inými slovami, proti ďalšiemu vzrastu sily veľkých národov. Svoje slovo do priebehu diskusie o ďalších reformách povedia už aj nové členské štáty, a to je šanca aj pre nás.

V. Valach: Určite zaznamenáme podstatný posun vo vnútornej reforme EÚ, ale nie je to také jednoznačné, pretože Európa šiestich, deviatich, pätnástich i dvadsiatich piatich bude úplne iná, najmä vo vstupe desiatich transformujúcich sa a tranzitujúcich krajín. Som optimista, pokiaľ ide o „šéfa“ Konventu V. G. d'Estaing, ktorý už pred 30 rokmi spolu s Helmutom Schmidtom dokázal, že je veľký Európan.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

J. Badžgoň: Súčasný proces v Európskej únii celkom zmenia jej tvár. Reformy, ktoré sa dajú očakávať, sú časovo zhodné s rozšírením únie. Nevie, či sme už dostatočne doehnili úlohu, na ktorej sa spolupodieľame. Aktuálny vývoj nám ponúka príležitosť spolurozhodovania o budúcnosti celého regiónu. Pritom ani jedna krajina, bez ohľadu na jej veľkosť, nie je nadradená inej. Každé spoločné rozhodnutie predpokladá dohodu všetkých štátov. Spoluexistovanie je založené na vzájomnej dôvere a v špecifikovaní jednoznačných kompetencií medzi úniou a jej členskými štátmi musí prizvať základná ústavná zmluva.

J. Paczelt: Isteže, EÚ bude aj naďalej, určite však bude iná, ako je dnes. Minimálne bude väčšia o nové štáty. Myslím, že kompetencie medzi štátmi a úniou budú jasnejšie vymedzené, že niektoré kompetencie ostnú medzi výsostnými právami členských štátov. Budúca EÚ sa, podľa mňa, nebude prívetivú podobat na USA, členské štáty ostnú štátmi s právomocami najmä v oblasti kultúrnej a humanitárnej.

V. Valach: EÚ postupne so svojimi obyvateľmi a celým výrobným i spotrebiteľským potenciálom bude znižovať novú kvalitu nového silného „hráča“ aj v procese globalizácie. To by malo nasvedčovať aj postavenie eura vo vzťahu k doláru, ale veľmi dôležitým bude popri jednotnom trhu a voľnom pohybe kapitálu, pracovných síl, tovarov a služieb aj posilňovanie spoločnej zahraničnej politiky vrátane posilňovania európskeho bezpečnostného piliera.

Aká bude, podľa vás, reálna pozícia SR v EÚ?

J. Badžgoň: Som presvedčený o nepopierateľných dlhodobých prínosoch zo vstupe do EÚ pre Slovensko. Naša krajina za pomoci fondov

únie, prínosu tvínigových programov, ako aj možnosti občanov všetko vidieť a vyskúšať takpovediac na vlastnej koži, má už teraz potenciál stať sa plnohodnotným a konkurencieschopným partnerom a členom EÚ. Z vývojového hľadiska ale nemôžeme očakávať okamžitý ekonomický prínos. Veď predpoklady hovoria o hladine inflácie okolo 6,7 % v období 2004 - 2006, ktorá bude postupne klesať na úroveň vyspelých ekonomík až po roku 2006. Koncentrácia na výrobu produkcie s vyššou pridanou hodnotou, príprava čoraz lepších a kvalitnejších podnikov pre príchod zahraničných investorov a popri tom aj legislatívne zabezpečenie ich dlhodobého zotrvanie u nás by mohli byť tou cestou, ktorá prispeje k nášmu rovnocennému postaveniu v rámci únie.

J. Paczelt: Hm, ťažká otázka. Slovensko má síce dlhú históriu ako súčasť spoločenstva susedných národov, pravda, zakaždým bolo Slovensko navonok viac-menej neidentifikovaným spoločenstvom slušných, dobrých a pracovných ľudí. Po desiatich - jedenástich rokoch vlastnej štátnosti bude situácia iná. Pôjde totiž o to, ako dokážeme tentoraz už ako identický celok nielen vnímať svoje záujmy súbežne so záujmami Európy, ale aj presadzovať ich v rámci európskeho sústátia. Nie, nikto nám nič nedaruje pre naše modré oči, v tomto zmysle vidím určité riziko vzhľadom na naše pridlhé „podriemkavanie“ národno-štátne, aj v rámci reálneho socializmu. Iste, lepšie by bolo, keby sme, ako naši susedia, mali dlhšie skúsenosti z riadenia štátu. Možno by sme, takpovediac, lepšie „videli za roh“. Som však presvedčený, že potenciál byť nielen dobrým, ale aj úspešným národom v rámci Európy máme. Veď sme, napríklad, majstri sveta v hokeji!

V. Valach: Počet poslancov, komisára, či počet hlasov bude zodpovedať veľkosti krajiny a jej hospodárskej sile, ale z vlastných skúseností v medzinárodných organizáciách, ako je OECD a UNESCO, veľmi dobre viem, že nestačí iba fyzická prítomnosť, oveľa dôležitejšia je kvalita účasti, kvalita stanoviska a vystúpenia, ktoré môže byť zmenšované alebo znásobované stupňom spolupráce s domácimi nadväzujúcimi inštitúciami a partnermi. Preto príprave našich vyslaných delegátov a účastníkov v orgánoch a na zasadaniach EÚ by sme mali venovať mimoriadnu, prioritnú pozornosť.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia sa do EÚ?

J. Badžgoň: Skupina našich spoločností už niekoľko rokov pracuje v oblasti spracovania projektovej požiadosti do rozličných programov pomoci pre Slovensko. Z toho dôvodu máme vcelku aktuálne a reálne informácie o prostredí, do ktorého Slovensko vstupuje. Skrátené projektovacie obdobie rokov 2004-2006 a práce v oblasti štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu sú pre nás profesionálnou výzvou, ktorú určite využijeme a budeme v našej ďalšej práci využívať všetky doteraz získané skúsenosti.

J. Paczelt: Plusy: vyšší prílev investícií, možný rýchlejší rast ekonomiky, možnosť pracovať v zahraničí, pravdepodobne aj „ľahší zápas“ s korupciou, peniaze z európskych fondov, to všetko, a tiež niektoré iné prínosy sa plne prejavia aj v živote Devína. Obrazne povedané, mestská časť, ktorú vidím, je jedným z kupé vo vagóne zvanom Slovensko, ktorý bude zapojený na európsky vlak. Povezte sa teda tam, kde ostatné vagóny, a v nich kupé s takými pasažiermi ako predmestia Paríža, Barcelony, ako Mníchov či Dublin. A to je predsa fajn, či nie?

V. Valach: Môžem konštatovať, že bankovníctvo na Slovensku v podstate už je v EÚ, pretože z 20-tich bankových subjektov v 17 je zahraničný kapitál. Väčšina „materských“ bánk má sídlo v niektorej z krajín EÚ, ale existujú tu dve výzvy: pre našich pracovníkov, zvládnúť najmodernejšie technológie, mechanizmy a bankové produkty, ktoré sú štandardné v EÚ a na druhej strane pre zahraničných akcionárov, pri optimálnom stupni adaptácie zvládnúť špecifika daného prostredia za účelom silnejšieho postavenia v náročnej konkurencii.

Integračné mínusy?

J. Badžgoň: Mínusov sa v pracovnej oblasti ani tak neobávam. Nako-

ľko ale naša skupina je v súčasnosti už dosť veľkým zamestnávateľom, treba myslieť aj na našich zamestnancov. Všetci sa musíme priručiť, ako pracovať v inom legislatívnom prostredí. Rozšírený profesionálny záber a načrtnuté možnosti sú pre nás výzvou do ďalších rokov.

J. Paczelt: Iste, existujú aj integračné mínusy či nevhody. Pravdepodobne rýchlejšie porastú ceny potravín, ale aj bytov, obávam sa trochu našej konkurenčnej schopnosti a kvôť pre našich poľnohospodárov. Možno si nebudeme môcť strngnúť aj niektorým z našich dobrých vín, a možno tí najschopnejší odídu do sveta. To je, napokon, náš večný osud, naši nadaní ako krdle havranov odleteli aj v minulosti. A pokiaľ ide o stratu časti štátnej suverenity? Ak sme svedkami častého tápania našich najvyšších, ich ne-spôsobilosti rázne konať, možno to ani nebude také zlé. Viem si predstaviť, ako podnikatelia zodpovední sa radi zbavia neprijemnej zodpovednosti. Pravda, kompetencie, práva a zodpovednosť miest a obcí ostávajú nedotknuté, z tohto hľadiska nijakých väčších negatív sa neobávam.

V. Valach: Jednoznačne je to nebezpečie pri veľkej rýchlosti zmien nezachytiť vlak a „zostať na stanici“, čo prináša aj mnohé osobné a životné traumy.

Dajú sa tie mínusy vnímať ako výzva obyvateľstvu?

J. Badžgoň: Prirodzene, ale tu by som podotkol, že obyvateľstvo, to nie sú iba ľudia pracujúci v medzinárodnom prostredí. Chápeť obavy dnešných i nastávajúcich dôchodcov, dlhšie nezamestnaných, ako aj tých, ktorí si uvedomujú svoje profesionálne nedostatky, ktoré z mnohých (často krát ekonomických) dôvodov nemôžu individuálne riešiť. Tu by mal nastúpiť s pomocnou rukou štát a pomôcť tým, ktorí chcú pracovať a ďalším vzdelávaním zmeniť svoju profesiu. Teda, vstup do EÚ je na jednej strane veľkou výzvou a na druhej veľkou obavou z neznáma.

J. Paczelt: Fakt, že naše malé Slovensko môže byť, a ja verím, že aj bude, rovnocennou súčasťou rodiny európskych národov, je pre nás všetkých dostatočnou výzvou. Dňom vstupu do EÚ, popri všetkých tých mínusoch, prestaneme byť okrajovou periferiou Európy. Poviem to tak, že získame miesto pri stole, kde prebieha hostina za účasti Nemcov, Rakúšanov, Francúzov, Britov, Talianov a našich susedov. Keď sa na to pozrieme historickou retrospektívou, predpokladám, že naši predchodcovia ako bernolákovci, štúrovci, Štefánik, Hodža, Hlinka a ďalší, by našej generácii takúto šancu závideli.

V. Valach: Jednoznačne áno. Je to nový geografický priestor, nevyhnutnosť študovať jazyky, komunikácia, mobilita, ale aj trajektória na zvýšenie životnú úroveň. Ale za podmienky zvýšenia výkonnosti.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom aj profesionálnom živote?

J. Badžgoň: Verím, že áno. Predovšetkým nás niečomu novému naučí a vedomosti, to je niečo, čo vám nikto nevezme. Zväčší sa „životný“ aj podnikateľský priestor a postupne sa všetci staneme „euroobčanmi“ pri zachovaní svojej národnej jedinečnosti.

J. Paczelt: Iste, v živote každého sa dačo zmení. Naša „vlast“ sa zväčší od Sniny až po Atlantický oceán, ale to dokážeme, a preto by sme to nedokázali, všade tam budeme ako doma. No a v našich peňaženkách budú eurá, za ktoré si pokojne dáme večeru v reštaurácii Presbourg v srdci Paríža. Iste, iste, nič nebudem zadarmo, bude nás to stáť veľa potu, aby sme mali tých eur čím viac. Nároky na náš život vzrastú, no aspoň tak postupne vzrastú aj výhody, ktoré nám členstvo v EÚ dá. Lebo možno už naša generácia sa dožije časov, keď aj naše platy sa približia európskym.

V. Valach: V osobnom živote ani veľmi nie, pretože za 37 rokov v bankovníctve a za 10 rokov pobytu vo Francúzsku mám veľa priateľov a partnerov vo Francúzsku, v Českej republike, v Rakúsku i v ďalších krajinách. V profesionálnom živote budeme musieť podstatne prehĺbiť spoluprácu s Asociáciami bánk v jednotlivých členských krajinách EÚ ako aj s Federation bancaire v Bruseli.

Peter Kasalovský

Je najlepší model z možných

V ďalšom pokračovaní ankety Hospodárskeho klubu (NEF) Prečo Án o Európskej únii prezentujú svoje názory **Jozef Csáky, predseda predstavenstva a prezident Kooperatívy poisťovne, a. s., viceprezident Slovenskej asociácie poisťovní, Róbert Baumgartner, konateľ ARB Slovakia, spol. s r. o. a Pavol Hamžík, bývalý vicepremiér.**

Máte odhad na výsledok referenda o vstupe SR do EÚ?

J. Csáky: Referendum potvrdí veľký záujem občanov o náš vstup do Európskej únie. Myslím, že aj percentuálne to bude jasné áno za vstup.

R. Baumgartner: Verím, že väčšina obyvateľstva sa vysloví za vstup do Európskej únie. Prvým predpokladom je dostatočné politické vedomie národa, že sa naši obyvatelia na referende zúčastnia. Nesúhlasím s názormi, že náš mladý štát je natoľko vyspelý, že je schopný konečne samostatnej existencie. Časť svojej suverenity budeme nevyhnutne musieť podriať spoločným záujmom, ale som presvedčený, že prínos zo zjednotenej Európy bude niekoľkokrát väčší.

P. Hamžík: Predpokladám, že pôjde o naše prvé platné referendum s účasťou na úrovni okolo 70 % s tým, že približne 75 až 80 % zúčastnených na referende sa vysloví za vstup našej republiky do Európskej únie.

Bude EÚ rozšírená podľa časového plánu v januári, resp. v máji 2004?

J. Csáky: Pokiaľ viem, orgány EÚ stanovili termín prijatia nových členov na máj 2004. Neskorší termín by zneistil politikov, ale aj občanov najmä v tých krajinách, kde silnejú obavy zo vstupu. Myslím si, že predstavitelia únie si to uvedomujú. Napriek všetkým zložitostiam procesu rozšírenia, rozhodnutiam prijatým po komplikovaných rokovaniach, nakoniec v únii vždy prevládala spoločná vôľa po rozšírení. A iste aj vedomie, že nové štáty nepredstavujú len ekonomickú „záťaž“ (zvýšenie výdavkov rozpočtu v súvislosti so vstupom je takmer zanedbateľné), sú zároveň významným faktorom novej ekonomickej dynamiky únie. Časový plán prijatia by skôr mohlo ohroziť neúspešné referendum v niektorej z kandidátskych krajín či nesplnenie kritérií nevyhnutných na vstup do únie.

R. Baumgartner: Summit v Kodani dal niekoľko odpovedí. Diskusie okolo pridelovania a rozdeľovania finančných prostriedkov do štrukturálnych a Kohézneho fondu mali za následok oficiálny posun termínu vstupu kandidátskych krajín do Európskej únie z pôvodne plánovaného 1. 1. 2004 na 1. 5. 2004. Osobne som presvedčený, že v máji 2004 sa aj my staneme občanmi EÚ.

P. Hamžík: Vzhľadom na nevyhnutný ratifikačný proces bol podľa môjho názoru 1. máj 2004 stanovený ako realistický termín vstupu dnešných kandidátskych štátov do EÚ. Nepoznáam dôvod, ktorý by tento termín spochybňoval.

Aká bude v tom čase Európa a jej vzťahy so Spojenými štátmi?

J. Csáky: Na túto, ako aj ďalšie dve otázky (o vnútornej reforme EÚ a jej novej podobe), iste kvalifikovanejšie odpovedia odborníci na medzinárodné vzťahy. Preto len dve-tri poznámky: „Tvár“ súčasnej Európy, uvažujem o nej v širšom pojme, nielen ako o štátoch dnešnej európskej päťnástky, sa utvárala celé stáročia, v tom minulom, dvadsiatom, ju najviac poznačili dve svetové vojny a dve zničujúce ideológie: fašizmus a komunizmus, potom postupná vojenská a technologická dominancia USA (pokiaľ ide o západnú Európu) a politicko-ekonomický diktát ZSSR a z neho vyplývajúce technologické zaostávanie východnej Európy. Európa si teda znova hľadá svoju stratenú identitu: okrem ekonomiky k jej novej podobe bude patriť aj nová duchovná a kultúrna identita

a k jej utváraniu prispievajú výrazne aj štáty, ktoré sa pripravujú vstúpiť (teda aj Slovensko). A pokiaľ ide o vzťah k USA, zjednotená Európa sa bude snažiť dosiahnuť ekonomicky rovnocennejšiu pozíciu, a postupne sa zrejme aj „oddeliť“ od toho politického, hospodárskeho a možno aj vojenského modelu, ktorý predstavujú USA, a ktorý sa dnes (možno oprávnené) javí ako „najlepší z možných“.

R. Baumgartner: Vzťahy EÚ a USA sú poznamenané niekoľkými kolíziami v hospodárskej oblasti,

Jozef Csáky

R. Baumgartner

Pavol Hamžík

ako aj nevyhnutnou spoluprácou v rámci NATO. Dominancia USA v rámci NATO však nedáva nárok na hegemoniu v ekonomickej sfére. EÚ má právo zlepšovať svoje postavenie a posilňovať politickú váhu. Nakoľko však súčasná Európa nie je pripravená na ďalšie náklady v súvislosti s vlastným obranným systémom, je nutné sa navzájom rešpektovať a uviesť si, že bez amerických finančných prostriedkov by neboli možné mnohé misie aj na európskom kontinente.

P. Hamžík: Európu zmení až vstup a pôsobenie nových členov v Európskej únii. Noví členovia budú vystupovať sebedomejšie než dnes, keď sa o plnení kritérií a vstupe rozhoduje bez nich. Získajú nielen povinnosti a práva člena, ale aj slobodu otvorene prejavovať svoje názory a presadzovať svoje záujmy bez obmedzení, ktoré boli spôsobené ich postavením v prístupovom procese (nejde o kritiku tohto postavenia, ale o fakt, ktorý má svoju logiku). Možno predpokladať užšiu spoluprácu, lepšiu a efektívnejšiu koordináciu krokov na presadzovanie záujmov štátov z regiónu V4 a užšiu koordináciu v rámci širších regionálnych zoskupení (napríklad V4, Benelux, Škandinávia a pod.). Noví členovia budú vplývať na vyvážené vzťahy s USA, budú tlačiť a presadzovať jasné a čitateľné európske stanoviská k aktuálnym zahraničnopolitickým otázkam. Zároveň bude musieť dôjsť k položeniu základu spoločnej zahraničnej politiky EÚ. Ale pozor! USA sa nesmie ani náznakom stať „nepriateľom“. Životnou potrebou Európy a USA je budovať vzájomne výhodné a partnerské ekonomické a politické vzťahy, ktoré jedine môžu viesť k rovnováhe procesu globalizácie. Predpokladám, že k takémuto vývoju a chápaniu súvislostí prispievajú aj noví členovia EÚ.

Zaznamená Európska únia dovtedy „vnútornú reformu“?

R. Baumgartner: Už dlhší čas sa ozývajú hlasy na zlepšenie súčasného fungovania EÚ. Či už ide o rozsah legislatívy, rozbužný administratívny aparát alebo zdĺhavosť rozhodovacích procesov. Nakoľko je celé zoskupenie vo vývoji už vlastne od svojho vzniku (vznik EHS sa datuje do roku 1957) a skupina šiestich zakladajúcich členov sa v roku 1998 rozrástla na dnešných 15, je normálne, ak sa európska integrácia prispôbuje novým podmienkam a očakávanému prístupiu ďalších desiatich štátov naraz priniesie nové názory a výzvy presahujúce hranice dnešnej EÚ.

P. Hamžík: Vnútorná reforma EÚ je dlhodobý proces. Bude pokračovať i po ukončení činnosti Konventu o budúcnosti EÚ, ktorý rokuje v Bruseli, a to aj po pripravovanej medzivládnej konferencii EÚ, ktorá naň nadviaže a prijme príslušné rozhodnutia. Z nášho pohľadu je dôležité, aby sme ako noví členovia EÚ prezentovali

jasné stanoviská, ktoré povedú k ekonomickej efektívnosti a politickej súdržnosti únie.

Bude po nej jestvovať stále tá istá Európa?

R. Baumgartner: Ako som už uviedol, tá istá EÚ mení svoju tvár v prístupových obdobiach. Nadchádzajúci rok 2004 nemá v jej histórii paralelu (zväčšenie rozlohy o 34 %, prírastok obyvateľov a rôznorodosť historického bohatstva). Rozšírenie je politickou záležitosťou, o zjednotenie európskeho kontinentu, ktorý bol po druhej

svetovej vojne umelo rozdelený na dva tábory. Jeho kvalitou je aj skutočnosť, že európsky sociálny model nezabúda na ľudí.

P. Hamžík: Po rozšírení o nových členov bude EÚ fungovať podobne ako dnes, s postupom času (v horizonte desaťročí) sa bude meniť na politicky integrovaný celok. Prinútiť ju k tomu procesy súvisiace s globalizáciou, predovšetkým snahy o ekonomicke presadenie sa v týchto procesoch. Európa sa bude musieť viac zasadiť o ovplyvňovanie vývoja v celosvetovom meradle podľa jej predstáv, založených na európskych kultúrnych, ekonomických, spoločenských a politických tradíciách. Bude musieť mať ambíciu stať sa jedným z rozhodujúcich svetových hráčov. Stať sa veľmocou so všetkým, čo k tomu v novovytvárajúcej sa situácii vo svete patrí.

Aká bude podľa vás reálna pozícia SR v EÚ?

J. Csáky: Nepatrím k euroskeptikom, nemyslím si, že v tomto „superštáte“ sa Slovensko celkom strati, že nás eurobyrokrati celkom pohltia. Som presvedčený, že naša reálna pozícia v EÚ sa bude odvíjať od našej vlastnej schopnosti čo najefektívnejšie sa zapojiť do jej činnosti aj tým, že do jej orgánov a inštitúcií ponúkneme špičkových odborníkov, že sa dokážeme aj ľudsky odpútať od našej historickej záťaže „malosti“, že sa ešte pred vstupom budeme snažiť vyrovnat s korupciou, klientelizmom, aj stále nedostatočne prepracovanými legislatívnymi a ekonomickými pravidlami, teda všetkým tým, čo nám orgány únie oprávnené vyčítajú. Ak by sa to nepodarilo, znížilo a oslabilo by to v máji 2004 našu „štartovaciu pozíciu“ pri vstupe.

R. Baumgartner: Geografická poloha Slovenska je uprostred Európy, čo vlastne samo osebe evokuje myšlienku nebyť bielym fliačkom na mape. Sme strategickým prepojením medzi Rakúskom a Ukrajinou a Ruskom. U nás sa raz dokončí diaľničné prepojenie smerujúce zo západu na východ, čo by mohlo v relatívne krátkom časovom horizonte slúžiť na komerčné účely. Takže okrem zrejmých negatívnych dosahov hneď po vstupe, treba sa stotožniť s pozitívnym myslením a myslieť aj na nasledujúce generácie a možnosti, ktoré sú pred nimi.

P. Hamžík: Svoju reálnu situáciu v EÚ a integrujúcej sa Európe bude môcť SR ovplyvňovať len cez úzku koordináciu postupov spolu s ostatnými malými a stredne veľkými členskými štátmi, ktoré majú obdobné záujmy a potreby. Tieto sa však budú postupom času s postupujúcou politickou integráciou kontinentu modifikovať a meniť.

V čom vidíte plusy nášho včlenenia do sa do EÚ?

J. Csáky: Slovenské poisťovníctvo, podľa môjho názoru, sa prostredníctvom majoritných vlastníkov najväčších poisťovacích spo-

ložností v značnej miere vlastne už včlenilo do európskeho poisťovníctva. Kooperatíva od roku 1997 patrí do silnej európskej poisťovacej skupiny Wiener Städtische Gruppe a pri svojich poisťovacích službách využíva jej skúsenosti, uvádza na poistný trh produkty, ktoré sú porovnateľné s produktmi v krajinách únie. Rovnako alebo podobne postupujú aj iné poisťovacie spoločnosti, ktoré sú súčasťou iných európskych poisťovacích skupín. Zo širšieho hľadiska veľkým integračným plusom pre Slovensko bude predovšetkým to, že zaniknutím hospodárskych a politických hraníc podstatne stúpne obchod, ekonomická činnosť malých a stredných podnikov, a tým aj prosperita veľkých skupín obyvateľstva. Rozšírením EÚ vznikne najsilnejšia a najväčšia integrovaná hospodárska oblasť, ktorej sila bude mať vplyv na ekonomiku každej členskej krajiny. Slovensko so súčasným nárastom hrubého domáceho produktu 3,2 % (čo je vyšší rast ako priemer EÚ) má teda veľmi dobré šance stať sa dynamicky sa rozvíjajúcou ekonomickou oblasťou. Určite to bude viesť aj k zníženiu miery nezamestnanosti, väčšej ekonomickej sile, čo sa následne prejaví aj v poisťovníctve, zväčší v náraste životného poistenia. Rád by som zdôraznil aj skutočnosť, o ktorej sa v súvislosti s integráciou menej hovorí, ale považujem jej plusy za osobitne významné pre našu budúcnosť. Je to voľný pohyb finančných služieb, čo znamená, že akýkoľvek peňažný ústav každej členskej krajiny bude môcť poskytovať finančné služby na území iného členského štátu bez toho, aby k tomu potreboval zvláštne povolenia, a kontrolu nad týmito službami bude vykonávať dozor podľa sídla spoločnosti. V praxi to znamená, že po našom prijatí do EÚ bude môcť napríklad nemecký alebo holandský peňažný ústav priamo poskytovať služby slovenským subjektom bez toho, aby tu musel založiť svoju pobočku alebo použiť sprostredkovateľa. Bude to, samozrejme, platiť aj opačne, čiže aj naše peňažné ústavy budú mať možnosť uspokojiť nároky klientov z ostatných členských štátov. Donúti ich to tak ustavične zvyšovať kvalitu poskytovaných služieb, zľadiť ceny a pomôže to slovenskému trhu v tom, aby sa u nás aj v oblasti finančných služieb udomácnila prax členských štátov únie.

R. Baumgartner: Nepochybným prínosom je možnosť čerpania prostriedkov únie v oblasti rozličných rozvojových projektov, ktoré napomôžu rozvoju infraštruktúry na Slovensku. „Europanizácia“ bude zvyšovať nároky na kvalitu administratívny nášho štátu, ktorá nemá najlepšiu povest a vysoký politický štandard nie je doménu našich predstaviteľov. Naša firma pracuje v oblasti stavebníctva. Prínosom pre moju profesiu je zjednocovanie technických noriem a predpisov, čo sa prirodzene týka aj priemyselnej výroby. Lepšie legislatívne prostredie nepochybne zvýši percento a dlhodobosť zahraničných investícií na Slovensku, čoho prirodzeným vyústením by mal byť rozvoj domáceho malého a stredného podnikania.

P. Hamžík: Bezprostredne po vstupe SR do EÚ sa podľa môjho názoru naša situácia výrazne zlepší tým, že budeme patriť do spoločnosti štátov, kde platia presne stanovené pravidlá smerujúce k zlepšeniu sociálneho a ekonomickeho postavenia našich občanov, ktoré zaručujú presadzovanie a dodržiavanie základných práv a slobôd a demokratického fungovania spoločnosti a budúcnosti bez priamych ohrození bezpečnosti nás všetkých. V podnikateľskej sfére vidím jasný prínos v štandardnosti prostredia pre fungovanie trhovej ekonomiky a jej mechanizmov. Prístupový proces túto štandardizáciu, ktorá sa začala na počiatku 90. rokov, výrazne urýchlil.

Integračné mínusy?

J. Csáky: Kooperatíva vznikla ako prvá súkromná poisťovňa na Slovensku po zrušení štátneho poisťovacieho monopolu, a na trhu

sa mohla presadiť výlučne kvalitou ponúkaných produktov, šírkou služieb pre svojich klientov. Konkurenčné prostredie, ktorého sa obáva väčšina slovenských firiem, bolo samozrejmosťou našej každodennej práce. Obstáli sme v ňom (vlni nás ocenili ako poisťovníku roka), a tak verím, že sa nám bude rovnako dariť aj v integračnom prostredí európskeho poisťovníctva.

R. Baumgartner: Zmeny, ktoré pre nás vstup do EÚ priniesie, nepovažujem ani tak za mínusy ako za výzvy. Myslím, že vstup bude katalyzátorom globalizačných procesov pre slovenské hospodárstvo a definitívne dokončenie transformačného procesu. Už teraz vidno, že pozvánky na vstup do NATO a do EÚ signalizujú investorom zlepšenie ekonomickeho a legislatívneho prostredia na Slovensku. Z hľadiska nášho malého podniku vidím negatívum hlavne v oblasti získavania aktuálnych informácií. Osvojenie si novej odbornej problematiky vyžaduje určitý čas, a preto si myslím, že okamžitou pomocou by bola napríklad širšia ponuka školení organizovaných profesijnými zväzmi.

P. Hamžík: Osobne to neberiem ako mínus, ale je zrejme, že sa budeme po vstupe do únie musieť zaoberať zmenou chápania našej identity, ktorá sa stane kombináciou národnej a európskej. Postupne sa budú prvky spoločnej európskej identity posilňovať. V ekonomike je a bude problémom predovšetkým konkurencieschopnosť našich podnikov.

Dajú sa vnímať tie mínusy ako výzva obyvateľstvu?

J. Csáky: Bolo by lepšie, keby sa výzvou pre nás stali skôr integračné plusy, a tie budú určite po našom vstupe do únie prevažovať.

R. Baumgartner: Prirodzene. Slovensko môže očakávať podobný pokrok ako iné členské krajiny po vstupe. Určite nepôjde o okamžitý zázrak, ale musím spomenúť postupný rozvoj malého a stredného podnikania, zmeny v oblasti poľnohospodárskej výroby, prínos pre študentov, ktorí budú môcť v značnom rozsahu využiť štipendiá a študovať na univerzitách v iných krajinách. V rámci prípravy na vstup sa teraz budeme musieť predovšetkým dôsledne pripraviť na čerpanie finančných prostriedkov od prvého dňa vstupu do únie, na čo zostáva maximálne rok.

P. Hamžík: Výzvou sú ako plusy, tak aj mínusy. Plusy treba v tejto plusovej rovine udržať a mínusy postupne zvládať a meniť na plusové hodnoty.

Zmení vstup do EÚ niečo vo vašom osobnom a profesionálnom živote?

J. Csáky: Lahšie sa mi bude cestovať bez zdržiavania sa na hraniciach a menej často (aspoň dúfam) budem musieť po našom vstupe do únie svojim zahraničným partnerom vysvetľovať základné fakty o Slovensku.

R. Baumgartner: Členstvo v EÚ sa dotkne života každého z nás z pracovnej aj osobnej stránky. Pre tú pracovnú oblasť je teraz posledná možnosť pripraviť si analýzu a ohodnotiť silné a slabé stránky. Slovenskí podnikatelia totiž postupne stratia cenovú konkurenčnú výhodu a budú sa musieť naučiť presadzovať vysokou produktivitou výroby a kvalitou, inováciou, starostlivosťou a zákazníckym servisom.

P. Hamžík: Profesionálne bude členstvo SR v EÚ znamenať naplnenie snáh, na ktorých som sa podieľal posledných viac než desať rokov, čo ma uspokojuje. Predovšetkým pre mladšiu generáciu, a tým aj moje dcéry, sa otvoria nové možnosti, o ktorých sme pred rokom 1990 ani nesnívali. Z hľadiska jednotlivca však pôjde o život s bežnými dennodennými starosťami a radostami. Želám si, aby sme aj z osobného pohľadu a z toho, ako budeme tento „zápas“ zvládať, mali všetci dobrý pocit.

Peter Kasalovský